

کمیسیون ملی
یونسکو-ایران

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Iranian National
Commission for
UNESCO

پیام یونسکو

شماره ۳۸۵ - سال سی و ششم
تاریخ انتشار: اسفند ۱۳۹۲

آموزش:
واکسنی
برای
HIV / ایدز

Education:
A vaccine for HIV/AIDS

بهای شهریه مدارس

علم از جلوه می افتد

گفت و گو با جیمز موریس

فهرست

گفت و گو با جیمز موریس

«انسان گرسنه نمی‌تواند فکر کند»

یونسکو در عمل

ارتباطات

تنها با یک فشار روی کلید موشواره: مدرسه برای کودکان قزاق
فناوریهای جدید، به کمک جبران کمبود آموزگار می‌آیند

علوم

علم از جلوه می‌افتد

جوانان از مشاغل علمی رویگردان شده‌اند

آموزش

بهای شهریۀ مدارس

ارائه آموزش کیفی، در کنار دسترسی همگانی به مدارس آسان نیست

فرهنگ

بارسلون، چهارراه فرهنگی

موفقیت همایش پایتخت کاتالونیا

۳۴ مکان جدید در فهرست میراث جهانی

یونسکو در یک نگاه

آخرین اخبار سازمان

کانون

آموزش: واکسنی برای HIV - ایدز

علی‌رغم دو دهه تلاش‌های پیشگیرانه، این بیماری همه‌گیر، در حال پیشروی است؛ با این حال، نشانه‌های امید از تایلند تا برزیل دیده می‌شود.

شرکا

پروژه‌هایی را که یونسکو با همکاری جامعه مدنی سازمان داده، به راه اندخته و یا پشتیبانی کرده است

شخصیت‌ها، دانشگاه‌ها، سازمان‌های غیردولتی، شرکت‌ها ...

زیر ذره‌بین

چای در صحرا

تولد دوباره موسم تن تن؛ گواه زنده میراث معنوی مراکش

کتاب‌ها

آمار HIV - ایدز قلب انسان را می‌شکند و فاجعه‌ای بشری که در هر یک از موارد مشاهده می‌کنیم از آن هم فراتر می‌رود. دو دهه پس از شروع این بیماری همه‌گیر، نشریه پیام یونسکو به ارزیابی این موضوع می‌پردازد و با اختصاص پرونده این شماره به HIV - ایدز، پرتوتازه‌ای را بر این بلای مهلک می‌افکند.

دانش ما درباره رشد و گسترش این بیماری همه‌گیر، هر روز بیشتر و بیشتر می‌شود. عدم قاطعیت تصمیم‌گیران در مشاهده و برخورد با این مسئله، با تمامی عوامل بی‌ثباتی دیگر از جمله: فقر، انزوای اجتماعی، سطح پایین آموزش، دشواری دسترسی به مراقبت‌های پزشکی و غیره... درآمیخته است. نتیجه چنین ترکیبی همانا آسیب‌پذیری شدید شمار بسیار زیادی از زنان جوان آفریقایی یا اقشار دیگر جامعه نظیر: معتادان مواد مخدر در برخی از کشورها که در معرض بیشترین خطر قرار دارند، فاجعه بار است. در روبرویی با چنین پدیده مخربی که مرگبارتر از فجیع‌ترین جنگ‌هاست، جامعه بین‌المللی با حمایت یونسکو و زیر پرچم UNAIDS، که به یونسکو وابسته است، به شکل فزاینده‌ای در تمامی جبهه‌ها به مبارزه سازمان یافته‌ای با بیماری ایدز به پا خاسته است. اینجا و آنجا می‌توانیم بارقه‌هایی از امید را مشاهده کنیم.

پیشرفت معالجات پزشکی، نقش بزرگی را در محدود کردن صدمات این بیماری دارد، اما راه‌حل اصلی جلوگیری از شیوع این بیماری همچنان در اقدامات و آموزش‌های پیشگیرانه‌ای است که از طریق بسیج همگانی در همه سطوح جامعه صورت می‌پذیرد. ارقام و گزارش‌هایی که از تایلند، برزیل، آفریقای جنوبی و یا اوگاندا ارائه می‌شوند، به اندازه کافی گویا هستند. نتایج - موفقیت‌های بزرگ و کوچک - به طور عمده به اتحاد نیروهای شرکا بستگی دارد. برای مثال، مقامات برزیلی توانسته‌اند برای برقراری ارتباط با جمعیت‌های حاشیه‌ای، ظرفیت‌های سازمان‌های غیردولتی را در هم ادغام کنند، از قابلیت‌های دفتر یونسکو در برازیلیا بهره بگیرند و رسانه‌ها را در این مقوله درگیر کنند. یک نمونه از این موارد، کارگردانان و تهیه‌کنندگان مجموعه‌های تلویزیونی بسیار پرطرف دار هستند.

هر یک از مقالات این شماره پیام یونسکو، از زاویه متفاوتی به بازگویی فعالیت‌های یونسکو می‌پردازد و ارتباطات گسترده این سازمان را با انواع سازمان‌ها، مؤسسات و افرادی که مایل اند به این فعالیت‌ها ببینند، به تصویر می‌کشد.

به قزاقستان می‌رویم؛ جایی که در آن لازم است برای مقابله با تأثیرات جانبی آزمایش‌های هسته‌ای، راه‌حل‌های مبتکرانه‌ای بر مبنای آموزش از راه دور اعمال شود، بعد از آنجا به بارسلون سفر می‌کنیم؛ جایی که نخستین همایش جهانی فرهنگ‌ها به مدت چهار ماه صورت‌های گوناگونی از نموده‌های فرهنگی را گرد هم آورد، و سپس به ۳۴ مکانی که به فهرست میراث جهانی ملحق شده‌اند، سری می‌زنیم. با ناوار اسکات مومادی، مانو دیبانگو، و میاکو یوشیدا که به عنوان «هنرمندان صلح» برگزیده شده‌اند، دیدار می‌کنیم. در گوشه و کنار دنیا، یونسکو آرمان‌های خود را پی می‌گیرد و گام به گام بنای استحکامات صلح را در اذهان مردم پایه‌ریزی می‌کند.

«انسان گرسنه نمی تواند فکر و یا کار کند»

شکم های خالی ، مستعد یادگیری نیستند . همین ملاحظه ساده به طرح برنامه تغذیه مدارس انجامید . جیمز موریس ، مدیر اجرایی برنامه تغذیه جهانی امیدوار است که این برنامه ، در نهایت ۵۰ میلیون دانش آموز را تغذیه کند.

پیام یونسکو : ایده محوری تغذیه مدارس چیست؟

جیمز موریس : هر کودکی باید دست کم روزی یک وعده غذای مناسب بخورد ، و در زندگی انسان هیچ چیز مهم تر از آموزش نیست . ارائه یک وعده غذا در مدرسه ، انگیزه نیرومندی برای حضور یافتن کودک در مدرسه است و نیز روش خوبی است برای حصول اطمینان از اینکه کودک هر روز یکبار غذای مناسب می خورد. این وعده غذا همچنین فرصتهایی را برای انجام کارهای دیگری به دست می دهد که ارزش بی حدی برای کودک دارند. برای مثال ، این امکان را برای سازمان بهداشت جهانی فراهم می آورد تا داروی مورد نیاز را برای دفع کرم های موجود در بدن کودک تأمین کند. نشان دادن یک کودک در مدرسه ، مؤثرترین شیوه ارائه آموزش های مربوط به HIV - ایدز است.

چه ارتباطی بین آموزش و تغذیه وجود دارد؟

جی ام : آدم گرسنه ، به هیچ وجه توانایی فکر کردن یا کار عملی ندارد و موفقیت هر روزه هر کسی به قابلیت او در انجام دادن کارهای عملی و نیز نیروی فکری او بستگی دارد. ما می دانیم که تغذیه مناسب کودکان تغییرات فوق العاده ای را در دنیا پدید می آورد. غذا محمل نیرومندی برای آموزش است. آموزگاران می گویند که اگر هفته قبل غذا توزیع شده باشد ، کودکان هوشیاری و آمادگی بیشتری دارند. اگر غذا نخورده باشند در مدرسه دچار ضعف می شوند و نشاط و فعالیت کلاس افت قابل ملاحظه ای پیدا می کند.

میزان گرسنگی در چه حدی است؟

جی ام : ما معتقدیم که ۸۴۰ میلیون گرسنه در دنیا وجود دارد که دست کم ۳۰۰ میلیون نفر آنها کودک هستند. احتمالاً ، نیمی از کودکان گرسنه به مدرسه نمی روند و بیشتر آنها هم دختر هستند . اگر یک دخترچه بتواند به مدرسه برود و تغذیه شود ، زندگی از بسیاری جهات بهبود خواهد یافت. سن و سال باردار شدن خود را ، از ۱۲ یا ۱۳ سالگی تا ۲۰ سالگی به عقب می اندازد ؛ به جای هفت یا هشت بچه ، دو یا سه بچه خواهد داشت و انتظارات و خواسته هایش برای فرزندانش متفاوت خواهد بود. یک مادر، شهروند ، معلم ، کارآفرین و کشاورز بهتری خواهد شد ، هر چه را که انتخاب کند ، بهتر انجام خواهد داد و در مقام یک انسان و نیز از لحاظ اقتصادی موفق تر خواهد بود. سرمایه گذاری بسیار ناچیز روی یک کودک ، به ویژه یک دختر بچه ، منافع بی حد و حصری را به دنبال خواهد داشت .

گرسنه ترین کودکان در کجا هستند؟

جی ام : حدود دویست میلیون نفر آنان در افریقا ، ۵۰ تا ۶۰ میلیون در امریکای لاتین و ۱۵۰ میلیون در جنوب شرقی آسیا هستند . در بسیاری از کشورها کانون های فقر شدیدی وجود دارد و اغلب در چنین شرایطی این کودکان هستند که بیشترین صدمه را می بینند . در گواتمالا ۴۶ درصد و در هندوراس ۳۹ درصد از کودکان زیر پنج سال دچار سوء تغذیه دائم هستند . برنامه های تغذیه مدارس ، در ۶۹ کشور اجرا می شوند و این مدارس همه جا هستند ؛ اگرچه بیشتر در جوامع روستایی وجود دارند .

نحوه عمل برنامه تغذیه مدارس چگونه است؟

جی ام : هر جا که برنامه جهانی تغذیه اجرا می شود ، یونسکو و نمایندگی های دیگر سازمان ملل هم حضور دارند، و به همین دلیل ما می توانیم تمام خدمات را به یکباره از طریق مدارس ارائه کنیم. ما اغلب با سازمان های غیردولتی (بین المللی) نظیر : World Vision ، Mercy Crops، Oxfam، Care، Save the Children و با حکومت های محلی و سران اجتماعات محلی ، سازمان های غیردولتی و گروه های اولیا کار می کنیم. مسئولیت عمده ما این است که مراقب باشیم تا پول برای تهیه غذا موجود باشد ، غذا را به محل برسانیم و یا در محل خریداری کنیم. بعد از این مرحله ، اغلب غذا توسط سازمان های غیردولتی ، گروه های اولیا و مدارس محلی آماده و توزیع می شود. من جاهایی را دیده ام که پدران و مادران به سرعت یاد گرفته اند که غذاهای مغذی تهیه کنند. ما در افغانستان به تعداد ۲۸۰ نانوائی کمک کردیم تا برای کودکان نان بپزند . واضح است که وزارتخانه های آموزش و بهداشت در این رابطه نقش بسیار مهمی را دارند. حدود ۲۰ کشور، فراگیری دانش لازم در مورد برنامه تغذیه را به پایان رسانده و این برنامه را پیاده کرده اند . ما همیشه در جاهایی خواهیم بود که در صورت نیاز بتوانیم کمک کنیم . در بسیاری از موارد سعی می کنیم کمک های غذایی اضطراری را از طریق مدرسه ها عرضه کنیم؛ در شرایط بحرانی اغلب کودکان ، مدرسه را ترک می کنند .

آیا آموزگاران هم غذا دریافت می کنند؟

جی ام: تصمیم گیری در این موارد به عهده هیئت های مدارس محلی است، اما روشن است که آموزگاران در موفقیت این برنامه نقش کلیدی را برعهده دارند. جاهایی وجود دارند که ما به عنوان حقوق دوره های کوتاه مدت به آموزگاران غذا می دهیم. در افغانستان، هنگامی که پولی برای پرداخت به آموزگاران وجود نداشت، با غذا حقوق شان را پرداخت می کردیم.

برنامه تغذیه چه نتایجی در برداشته است؟

جی ام: می دانیم که تغذیه مدارس، در میزان درصد کودکانی که به مدرسه می روند و نیز ادامه تحصیل آنها تا دوره راهنمایی، تأثیر بسزایی دارد. در پاکستان، اجرای این برنامه حضور دختران را در مدارس سه برابر کرد. پیشرفت های چشمگیری را نیز در بنگلادش و هندوراس شاهد بودیم. یکی از اولین بازدهی های من از دودوما در تانزانیا بود؛ جایی که شمار کودکان مدرسه رو از ۴۰۰ به ۸۰۰ رسید، و درصد کودکانی که به دوره متوسطه راه یافتند از ۸ درصد به ۲۲ درصد افزایش داشت. مدرسه های در کابل بود که فقط ۱۵۰۰ دانش آموز پسر داشت؛ پس از طالبان، با شروع اجرای برنامه تغذیه مدارس، شمار دانش آموزان به ۳۲۰۰ (۱۷۰۰ پسر و ۱۵۰۰ دختر) رسید.

در کره شمالی نتایج چشمگیری داشتیم که لزوماً در ارتباط با تغذیه مدارس نبودند، اما بین سال های ۱۹۹۸ و ۲۰۰۲ میلیون ها کودک را تغذیه کردیم، و بدین ترتیب بررسی های تغذیه ای ما نشان داد که درصد کودکان کم وزن از ۶۰ درصد به ۲۰ درصد کاهش یافت؛ تعداد کودکان دچار سوء تغذیه شدید از ۱۶ درصد به ۹ درصد، و سوء تغذیه مزمن از ۶۰ درصد به ۴۰ درصد رسید. این رقم هنوز بسیار بالاست، اما نشانگر نمونه فوق العاده ای از تأثیر درمانی تغذیه بر زندگی کودکان است.

ارزیابی تغذیه استاندارد مدارس

طرح سنجش و ارزیابی که در ۲۰۰۱ شروع به کار کرد، تا سال ۲۰۰۴ تعداد ۶۳ کشور را تحت پوشش قرار داد و بیش از ۱۰۰۰۰ مدرسه ابتدایی مجری برنامه تغذیه را ارزیابی کرد. مقایسه نتایج سنجش ۲۱ کشور در سال ۲۰۰۲ - ۳ با آمار گرفته شده در ۲۰۰۱ حاکی از افزایش مثبت نام مدارس به میزان ۱۴ درصد برای دختران و ۹ درصد برای پسران است. این برنامه، توزیع نا برابر جنسیتی را در مدارس به شکل قابل ملاحظه ای کاهش داد. در آفریقا، در طول ۴ سال، نسبت مثبت نام دختران به پسران در مدرسه ای که نظام غذایی برنامه تغذیه جهانی را پیاده کرده بودند، ۱۶ درصد افزایش یافت. در آفریقا، با کمک برنامه های تغذیه مدارس، متوسط حضور کودکان در مدارس به میزان ۲/۵ روز در ماه افزایش پیدا کرد. در آسیا، دختران هر ماه یک روز و پسران هر ماه دو روز بیشتر در مدارس حاضر شدند. در امریکای لاتین و منطقه کارائیب، دخترها و پسرها هر کدام ماهی یک روز افزایش حضور داشتند. در آفریقا، با انجام فعالیت هایی مانند: کرم زدایی، تغذیه، سلامت و آموزش HIV - ایدز، توسعه محتوای آموزشی، عرضه آب و بهداشت محیط، نابرابری جنسیتی به میزان ۳ درصد کاهش پیدا کرد.

یونسکو و سازمان های دیگر چه می کنند؟

جی ام: توسعه اقدامات بشردوستانه مانند: کاهش گرسنگی و فقر، مرگ و میر نوزادان، HIV - ایدز؛ بهبود سلامت مادران، برابری جنسیتی، آموزش ابتدایی عمومی، محیط زیست و تقویت مؤسسات دموکراتیک، بر پایه تعهد به اهداف توسعه هزاره راهبری می شود. معتقدم که گرسنگی، امنیت غذایی و تغذیه، پایه و مبنای همه این موارد هستند. اگر مردم تغذیه مناسبی نداشته باشند، هیچ گونه پیشرفتی حاصل نخواهد شد. با پرداختن به مسئله گرسنگی و سوء تغذیه می توان یک شبه، زندگی بسیاری را از این رو به آن رو کرد.

چه کسی بودجه مورد نیاز برنامه را تأمین می کند؟ تغذیه کودکان چقدر هزینه دربردارد؟

جی ام: ما، کشورها، اشخاص، شرکتها و سازمان های غیردولتی اهداکننده ای داریم که به طور ویژه کمک های خود را به برنامه تغذیه مدارس تخصیص داده اند. هدف ما این است که ۵۰ میلیون کودک را تغذیه کنیم.

با چه مشکلاتی روبه رو هستید؟

جی ام: چالش هایی بر سر راه ما وجود دارد. اغلب ناچاریم امکانات و لوازم آشپزخانه را تأمین کنیم، برنامه را به راه بیندازیم و اطمینان حاصل کنیم که ارزش غذایی لازم را برای استفاده کودک دارد، و در درازمدت ترتیبی دهیم که دولت و اجتماع محلی، راهبری برنامه را در دست گیرند. ما تلاش های ویژه ای را در نه کشور ساحلی آفریقا شامل: بوركینافاسو، کیپورد، چاد، گامبیا، گینه، مالی، موریتانی، نیجر، سنگال که با مشکلات عمومی نظیر: بیابانی شدن، کم آبی و جنگل زدایی روبه رو هستند، شروع کردیم و برای اجرای تغذیه مدارس، با وزارتخانه های آموزش و بهداشت در همکاری بودیم. به غیر از این موارد، کودکانی هستند که در نتیجه بیماری HIV - ایدز یتیم شده اند. در مناطق جنوبی صحرای آفریقا، تعداد ۱۱ تا ۱۴ میلیون یتیم ناشی از بیماری ایدز تحت سرپرستی پدر بزرگ ها و مادر بزرگ ها و یا بچه های دیگر خانواده زندگی می کنند؛ احتمال اینکه این کودکان به مدرسه بروند، کم است در ضمن آنان مراقبت های پزشکی ناکافی و تغذیه نامناسب دارند. در سال های آینده شمار این کودکان به میلیون ها نفر افزایش خواهد یافت.

اما خبر خوب این است که برنامه تغذیه جهانی (WFP)، یونسکو، یونیسف، کمک های سازمان ملل (UNAIDS) و سازمان بهداشت جهانی به شدت مشغول کار روی این مسائل هستند. ما برنامه ریزیهای خویش را برای کمک به دولت ها و سازمان های محلی مورد بازنگری قرار داده ایم. به گفته UNAIDS، مهم ترین موضوع، اول آموزش گروه های سنی ۵ سال تا ۱۵ سال است، دوم، طولانی تر کردن زمان بودن والدین با فرزندان شان است تا بتوانند زمان بیشتری را با آنان بگذرانند و سوم، رفع نیازهای یتیمان است. مناطقی وجود دارد که این مناطق آموزگاران، کارشناسان بهداشت و کارکنان کشاورزی خود را از دست داده اند.

بدون غذای مناسب و آب سالم و کسانی که بتوانند برنامه را اجرا کنند، کلیه داروهای ویروس زدایی دنیا به هیچ دردی نخواهند خورد.

در یک نگاه

جیمز موریس: بین کارهای بازرگانی و بشردوستانه

جیمز تی. موریس در آوریل ۲۰۰۲ به سمت مدیر برنامه تغذیه جهانی سازمان ملل متحد برگزیده شد. وی عهده‌دار نظارت بر بزرگ‌ترین سازمان کمک‌های غذایی دنیاست که سال ۲۰۰۳ از طریق کمک‌های جدید به میزان ۲/۶ میلیارد دلار، تعداد ۱۰۴ میلیون نفر را در ۸۱ کشور تغذیه کرد. برنامه جهانی غذا (WFP) به یاری گرسنگانی می‌شتابد که از حل مشکل خود عاجزند مانند: قربانیان جنگ و سوانح طبیعی، خانواده‌های مبتلا به HIV - ایدز، کودکانی که والدین خویش را به سبب این بیماری همه‌گیر از دست داده‌اند و دانش‌آموزان جوامع فقیر.

در ژوئیه ۲۰۰۲، جیمز موریس به عنوان نماینده ویژه کوفی عنان، دبیرکل سازمان ملل برای رسیدگی به نیازهای بشردوستانه در افریقای جنوبی منصوب شد؛ منطقه‌ای که همچنان در چنگال یک بحران غذایی بزرگ اسیر است. در ۲۰۰۳، وی با راهبری موفقیت‌آمیز برنامه تغذیه جهانی و اجرای بزرگ‌ترین عملیات بشردوستانه تاریخ، به تعداد ۲۷ میلیون عراقی غذا رساند.

آقای موریس، متولد ایالات متحده آمریکا، دارای مدرک تحصیلی کارشناسی در علوم سیاسی از دانشگاه ایندیانا و کارشناسی ارشد از دانشگاه باتلر است. وی پس از مدتی خدمت کردن در شهرداری ایندیانا پولیس، ایالت ایندیانا، در سال ۱۹۷۳ به Lilly Endowment Inc. یکی از بزرگ‌ترین بنیادهای خیریه دنیا پیوست. در ۱۹۸۹، به سمت رئیس هیئت‌مدیره و مدیرعامل شرکت منابع IWC و شرکت آب ایندیانا پولیس منصوب شد.

از جمله فعالیت‌های انسان‌دوستانه جیمز موریس می‌توان به عضویت وی در کمیته المپیک ایالات متحده، صلیب سرخ آمریکا و هیئت امنای دانشگاه ایندیانا اشاره کرد.

نظارت بر نتایج به چه صورتی انجام می‌شود؟

جی ام: به دلیل اینکه کار ما هر روز و در همه جای دنیا نظارت و ارزیابی می‌شود، بنابراین، از دستاوردهای فعالیت خویش اطلاع داریم. ما علاوه بر کارمندان خود، نیروهای برون‌سازمانی نیز داریم، مثل حکومت‌های محلی جوامع مختلف. آموزگاران، مدیران مدارس و اولیا، به خوبی از نحوه کار ما آگاهی دارند.

گام بعدی چیست؟

جی ام: تمرکز عمده ما بر یافتن مکان‌هایی است که احتیاج بیشتری به ما دارند، تا بتوانیم امکانات خود را متوجه گرسنه‌ترین و فقیرترین مردم کنیم. هیچ چیز مهم‌تر از تغذیه کودکان مدرسه رو نیست؛ غذا و آموزش کلیدهای آینده آنها هستند.

مصاحبه از: جین مارشال

برنامه تغذیه مدارس و آموزش همگانی (EFA)

تغذیه مدارس، ارتباط نزدیکی با آموزش همگانی (EFA) دارد؛ چرا که آخرین کودکانی که در مدرسه حاضر می‌شوند، آنهایی هستند که به دلیل مشکلات جدی مانند گرسنگی، نبود غذا در خانه و وجود فقر، توانایی رفتن به مدرسه را ندارند. از مقولات مورد توجه دیگر این برنامه می‌توان به پیشگیری از HIV - ایدز، ازدواج زود هنگام و کار کودکان اشاره کرد.

تغذیه مدارس، حامیان بسیاری را در میان اعضای گروه کاری آموزش همگانی شامل: یونسکو، یونیسف، طرح هزاره، دولت‌های اهداکننده و اغلب کشورهای در حال توسعه دارد. پشتیبانی این حامیان وسیله‌ای است برای کمک به کودکان فقیر، به ویژه دختران، کسانی که در مناطق درگیری زندگی می‌کنند، و نیز افرادی که به نوعی آسیب‌پذیرند که فقط بتوانند در نتیجه تعدیل مخارج خانواده به مدرسه بروند، مواد غذایی لازم را دریافت کنند و یاد بگیرند. این کودکان از برنامه‌های پزشکی و بهداشتی مستقر در مدارس استفاده می‌کنند، در مدرسه می‌مانند و روزی یک وعده غذا می‌خورند، که همین‌ها به کاهش کوتاه‌مدت گرسنگی و اختلالات یادگیری و رفتاری ناشی از گرسنگی می‌انجامد.

*کشورهای کمک‌کننده: الجزایر، اندورا، بنگلادش، بلژیک، کانادا، اتحادیه اروپا، فرانسه، آلمان، هندوراس، هند، ایتالیا، کنیا، لوکزامبورگ، مالاوی، موناکو، نروژ، سوئیس و ایالات متحده آمریکا

عملکرد یونسکو در ارتباطات

تنها یک فشار بر کلید موشواره: مدرسه برای کودکان قزاق

انجام آزمایش‌های هسته‌ای شوروی سابق در چندین دهه، مناطق وسیعی از قزاقستان را مسموم کرده است. نتیجه: آموزگاران واجد شرایط از کار کردن در این مناطق امتناع می‌ورزند. یونسکو برای رفع این کمبود، برنامه آموزش از راه دور را راه‌اندازی می‌کند.

انجام آزمایش‌های اتمی گسترده در دوران شوروی سابق، میراث مهلکی را برای کودکان مناطق وسیعی از قزاقستان به جا گذاشته است؛ میراثی که از مشکلات بدیهی تهدید سلامتی ناشی از قرار گرفتن در معرض پرتوهای رادیواکتیو فراتر می‌رود. آلودگی همراه با مشکلات اقتصادی، این منطقه را به گزینه نامطلوبی برای آموزگاران که از مستقر شدن در آنجا سرباز می‌زنند، تبدیل کرده است. چنین وضعیتی موجب دلسردی و قطع امید کودکان این منطقه از دستیابی به آینده‌ای بهتر شده است.

بنا بر مطالعه یونسکو، مدارس موجود در منطقه از شرایط نامناسبی برخوردارند. اغلب، یک آموزگار در یک ساختمان مخروبه تمام مطالب درسی کلاس‌های اول تا یازدهم را به تنهایی تدریس می‌کند و تحصیل در مراتب بالاتر امکان‌پذیر نیست. یونسکو در حال راه‌اندازی یک طرح آزمایشی با هدف استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) است تا از این طریق بتواند با طراحی یک نرم‌افزار یادگیری از راه دور، جای خالی آموزگاران غایب را در منطقه پر کند و اطمینان یابد که کودکان مناطق آلوده، از حقوق آموزشی خود محروم نمی‌شوند.

ویران‌ترین منطقه، در اطراف سیمپالاتینسک در شرق قزاقستان قرار دارد که در گذشته، یک میدان بزرگ آزمایشات هسته‌ای بود. در فاصله سال‌های ۱۹۵۹ تا ۱۹۸۹، ارتش شوروی سابق با انجام تعداد ۴۵۶ آزمایش هسته‌ای در محدوده‌ای به وسعت ۱۸۰۰ کیلومتر مربع که پولیگان نامیده می‌شد، تقریباً موفق گردید که این منطقه را از روی نقشه پاک کند. به مدت ۵۰ سال، وزش باد، آلودگی ناشی از رادیواکتیو را از میان استپ‌ها تا مناطقی بسیار فراتر از محدوده این میدان جا به جا کرد. این منطقه آلوده، هم‌اکنون حجمی به وسعت ۵۵۰/۰۰۰ کیلومتر مربع را پوشش می‌دهد، مساحتی معادل ۱/۵ (یک پنجم) کل قزاقستان، یا طبق بیان طعن‌آمیز اولزاس سلیمانوف، شاعر پرآوازه قزاق و نماینده دائم قزاقستان در یونسکو، «تقریباً به اندازه فرانسه، اما بدون لوور یا مونمارت».

آثار درازمدت و مهلک

تمام اطلاعات مربوط به آزمایش‌ها، از جمله تأثیر آنها بر سلامت انسان، کاملاً محرمانه نگاه داشته می‌شد. تنها بیمارستان منطقه، یک بیمارستان نظامی، شیوع موارد فراوانی از امراض عجیب، نگران‌کننده و جانکاه را در منطقه انکار می‌کرد، امراضی شامل: سرطان خون، سایر اشکال سرطان و دگرگونی‌های ژنتیک که منجر به بروز نقص‌های جسمی و ذهنی می‌شدند. تعیین رقم افرادی که از سال ۱۹۵۹ در معرض رادیواکتیو قرار گرفته‌اند، امکان‌پذیر نیست، اما برآورد دولت قزاقستان به ۱/۷ میلیون نفر می‌رسد، که از این رقم هنوز تعداد ۳۵۰/۰۰۰ تن درگیر عوارض رادیواکتیو هستند.

پس از استقلال قزاقستان در سال ۱۹۹۱، سیمپالاتینسک به سیمی تغییر نام داد و پولیگان به طور رسمی بسته شد، اما آثار رادیواکتیو هزاران سال باقی می‌ماند و گاهی عواقب فاجعه‌باری را به بار می‌آورد. حتی امروز کودکانی بدون دارا بودن بازو که دست‌هایشان مستقیماً از شانه‌هایشان درآمده است، به دنیا می‌آیند. این یکی از نتایج دگرگونی‌های ژنتیک ناشی از قرار گرفتن در معرض پرتوهای رادیواکتیو است. بعضی از قسمت‌های این منطقه، ۱۰۰۰ بار آلوده‌تر از چرنوبیل است. در برخی از قسمت‌ها، آب‌های زیرزمینی آلوده شده‌اند و چونکه چنین منطقه وسیعی را نمی‌توان مسدود کرد، گله‌های چهارپایان با آزادی کامل در مراتع آلوده، چرا می‌کنند.

عملیات پاکسازی آغاز شده و اقداماتی جدی برای پاسخگویی به نیازهای مربوط به سلامت ساکنان این مناطق در حال اجراست؛ اما این فقط یک نمونه از مشکلات متعددی است که این کشور با آن مواجه است. بیش از ده میدان هسته‌ای دیگر، از قبل وجود دارد که باید به آنها رسیدگی شود. نمونه دیگر، فاجعه خشک شدن تدریجی دریای آرال است که به بیابانی شدن زمین‌های مزروعی خواهد انجامید. در مواجهه با چنین نیازهای ضروری، قزاقستان برای دستیابی به بودجه لازم برای امر آموزش، در تنگنا قرار گرفته است.

کمبود بودجه برای آموزش

مدارس موجود در این منطقه، در نواحی دورافتاده و پرت قرار دارند. کمبود آموزگاران کشور در حدود ۳۷۰۰ نفر برآورد می‌شود، اما از زمان استقلال، به موازات الزامات اقتصاد بازار، اولویت‌ها تغییر یافته و منجر به کاهش هزینه‌های عمومی، از جمله در بخش آموزش شده است. آموزگاران بخش دولتی، در مقایسه با همکارانشان در مدارس بسیار پرت‌فردار خصوصی، درآمد کمتری دارند و اغلب ناچارند کار دومی را هم برای خود بیابند که این امر امکان دسترسی دانش‌آموزان به آنها را باز هم کمتر می‌کند. مطالب درسی در قزاقستان اغلب قدیمی و کهنه است و با کیفیت نامطلوبی ارائه می‌شود و میزان عرضه آنها برای پاسخگویی به نیاز تعداد ۳۰۰۴۹۰ نفر در آسیا، آفریقا و برزیل نشان می‌دهد که ICT می‌تواند راه‌حل‌های مبتکرانه‌ای را برای جبران کمبود آموزگار ارائه کند.

به گفته دانا زیاشوا، سرگروه برنامه، یونسکو در حال طراحی یک برنامه آموزشی ICT است که بتواند براساس تجارب قبلی یونسکو در مناطق دیگر، نظام جامعی را ایجاد و ارائه کند. این برنامه، نرم‌افزارهای رایگان موجود در اروپا را که با هدف مدیریت آموزش و تولید رشته‌های درسی طراحی شده‌اند، برای مصارف خود آماده می‌سازد. برنامه آموزشی یونسکو همچنین شامل راهنمای تعلیم مربی برای چگونگی استفاده از نرم‌افزار و تقویت زیرساخت‌های مناطق برگزیده آزمایشی است. زیاشوا در این باب می‌گوید: «استفاده از تخصص آموزشی کارشناسان قزاق و انتقال مهارت‌ها، در تداوم هر طرحی نقشی کلیدی دارد». گام اولیه، تعلیم آموزگاران برای استفاده کارآمد از هر دو شیوه ICT و سنتی به منظور آموزش دانش‌آموزان است. در استپ‌ها کامپیوتری وجود ندارد و اغلب، اثری از اینترنت هم نیست.

آلودگی‌زدایی، بهترین روش برای حل مشکلات سلامت و تشویق آموزگاران به بازگشت به این منطقه است، اما این حرکتی است که هزینه و زمان بسیاری می‌برد. تا سال ۲۰۰۴، تنها ۱۵ میلیون دلار از تعهدات ۴۵ میلیون دلاری اهداکنندگان بین‌المللی، به منطقه واصل شد. سلیمانوف می‌گوید: ما کاسه‌گذاری در دست نگرفته‌ایم، اما سنگینی این مسئولیت بالاتر از آن است که هر کشوری به تنهایی بتواند از عهده‌اش برآید.

پت پرت

مدارس بدون مرز

یونسکو در حال راه‌اندازی طرح‌های آزمایشی جامع برای آموزش از راه دور در سطح مدارس متوسطه در قزاقستان و نامیبیا است. طرح قزاقستان به سایر کشورهای آسیای مرکزی توسعه می‌یابد و طرح نامیبیا در مناطق دورافتاده آفریقا به کار گرفته می‌شود. در طرح قزاق، بخش روان‌شناسی دانشگاه ارلانگن در آلمان، برای دانش‌آموزان و تعلیم مربیان، یک نرم‌افزار آموزشی طراحی می‌کند. با اینکه مدارس ابتدایی نامیبیا رشد و توسعه کمی داشته، اما تعداد مدارس متوسطه آن کشور اندک است.

علم از جلوه می‌افتد

علم، کسالت‌بار و کم‌درآمد محسوب می‌شود و شمار کسانی که مشاغل علمی را در پیش می‌گیرند، کمتر و کمتر می‌شوند. با این حال، نیاز دنیا به دانشمندان بیشتر و بیشتر شده است.

آیا جوانان از علم خسته شده‌اند؟ چگونه می‌توان کنجکاو و علاقه به ماجراجویی علمی را در آنها برانگیخت؟ بسیاری از ناظران، نگران کمبود دانشمندان در آینده نزدیک هستند. این نگرانی که طی سال‌های اخیر در کشورهای توسعه‌یافته به طور مکرر درباره آن صحبت شده است، اینک در کشورهای تازه تأسیس و توسعه‌یافته که تعلیم جوانان برای انجام فعالیت در زمینه‌های تحقیقاتی، که نقش بسزایی را نه تنها در توسعه مردم‌سالاری بلکه در آینده اقتصادی خود آنها دارد، محسوس شده است. در این زمینه، کنفرانس بین‌المللی آموزش علوم و فناوری که در ماه ژوئن ۲۰۰۴ در مقر یونسکو برگزار شد، گام تازه‌ای برای دستیابی به رهیافتی مشترک جهت مقابله با این معضل بود. در این گردهمایی که توسط انجمن توسعه علوم آمریکا (AAAS) و با حمایت بنیاد ملی علوم (NSF) برگزار شد، توصیه‌های چندی صورت گرفت.

امروز بیش از همیشه به نظر می‌رسد که تحقیقات علمی از نیرو محرکه‌های اصلی در توسعه اقتصادی است. تنها در کشورهای عضو OECD، شمار پژوهشگران از ۲/۴ میلیون نفر در سال ۱۹۹۰ به ۳/۴ میلیون نفر در سال ۲۰۰۴ افزایش یافت و میزان تقاضا همچنان رو به افزایش است.^۱ در اوایل آوریل ۲۰۰۴، گروه بلندپایه منابع انسانی برای علوم و فناوری در اروپا، از اعضای اتحادیه اروپا دعوت کرد تا برای وصول به هدف اشتغال تعداد ۵۰۰۰۰۰ محقق جدید تا ۲۰۱۰ اقدام کنند.^۲ در همین حال، NSF برآورد می‌کند که لازم است ۲/۲ میلیون شغل مهندسی و علمی در دهه ۲۰۰۰ - ۲۰۱۰ ایجاد شود. در شرایطی که برخی از رشته‌های علمی کنار گذاشته شده‌اند و جمعیت، به ویژه در اروپا در حال پیر شدن است و همچنین خطر وابستگی به «سرمایه انسانی» خارجی وجود دارد، درک علت نگرانی‌ها دشوار نیست.

عدم جذابیت علوم در کشورهای نوپا و یا در حال توسعه را می‌توان تا حد زیادی به نبود زیرساخت و سیاست علمی مربوط دانست. به بیان پروفیسور نایبر زروبابل، مدیر اجرایی شورای ملی دانش و فناوری اوگاندا، در کنفرانس یونسکو: "جوانان یا به کشورهای دیگر می‌روند و یا رشته کارآموزی دیگری را برمی‌گزینند که حقوق و شرایط کاری امیدوارکننده‌تری را به آنها ارائه کند. فرار مغزها ضربه سختی را به این کشورها وارد آورده است. سیده تی. کی. نعیم، مشاور کمیته وزارتی سیاست علمی و فناوری سازمان کنفرانس اسلامی، توضیح می‌دهد که پاکستان برای مقابله با چنین وضعیتی، به ارائه مشوق‌های مالی روی آورده است. این مشوق‌ها شامل افزایش حقوق برای محققانی است که مقاله‌ای در یکی از مطبوعات بین‌المللی به چاپ برسانند و یا مدرک تحصیلی دکتری را کسب کنند. آمیتاب مخرجی، مدیر مرکز ارتباطات و آموزش علوم در دانشگاه دهلی، در همین کنفرانس اعلام کرد که شمار افراد درگیر در فعالیت‌های علمی در هند از سال ۲۰۰۱ رو به افزایش گذاشته است.

نبود نسبی علاقه به علوم، بخشی از تصویر پیچیده‌ای است که مهاجرت جهانی دانشجویان نقشی اساسی در آن بازی می‌کند. برای مثال، هر روز تعداد بیشتری از دانشجویان چینی و هندی، کشورهای دیگر OECD را به جای ایالات متحده انتخاب می‌کنند و یا در کشورهای خودشان باقی می‌مانند.^۳ اطلاعات زیادی در مورد علت کاهش جذابیت بعضی از رشته‌ها وجود ندارد. ایو کر، فیزیکی‌دان و استاد دانشگاه فرانسوی، بر این باور است که چنین پدیده‌ای از سه دلیل عمده ناشی می‌شود: «علم - به شیوه‌ای که این روزها تدریس می‌شود - کسالت‌آور است، خطرناک محسوب می‌شود و مردم معتقدند که کار علمی هیچ‌وقت درآمد چندانی را به دنبال نخواهد داشت». به نظر می‌رسد که همه، با این تحلیل ایوکر در ضرورت شروع تدریس علوم از سطح مدارس ابتدایی موافقت دارند. به گفته وی، که یکی از رؤسای هیئت مدیره اتحادیه بین‌المللی فرهنگستان‌های علوم (IAP) است، این هدف در حال حاضر حتی پشتیبان بزرگ تری هم دارد، زیرا IAP نیز از آن حمایت می‌کند.

تدریس علوم در مدارس ابتدایی

بیشتر تجربه‌ها دقیقاً در همین زمینه و در سایه تلاش‌های شماری از پیشگامان بلندپایه صورت گرفته است. نخست، کار برجسته لئون ماکس لدرمن، فیزیکی‌دان آمریکایی و برنده جایزه نوبل ۱۹۸۸، در مدارس حومه‌های محروم شیکاگو بود؛ حرکتی که ایوکر در تمجید از آن می‌گوید: «همه داشتند این مدارس را ترک می‌گفتند و خشونت حرف اول را می‌زد، لیون لدرمن با استفاده از شیوه‌های عملی، علوم را معرفی کرد و هم‌زمان، به تعلیم آموزگاران پرداخت. او وضعیت را به کلی زیر و رو کرد، کارش واقعاً چشمگیر بود». در اواسط دهه ۱۹۹۰، ایوکر و پی‌یرلنا، کارشناس فیزیک نجومی، به همراه ژرژ شارپاک، برنده جایزه نوبل ۱۹۹۲ در رشته فیزیک، که از طرف دوست و همکارش لدرمن دعوت شده بود تا از این برنامه بازدید کند، طرح لدرمن را کشف کردند. این سه استاد دانشگاه در بازگشت به فرانسه، "انجمن یادگیری به شیوه عملی (La Main à la Pate)" را پایه‌ریزی کردند. هدف آنها معرفی دوباره آموزش علوم به مدارس ابتدایی با تأکید بر تجربه و تحقیق بود. تجربه آموزش عملی به اندازه کافی موفق بود؛ زیرا در سراسر دنیا تکرار شد. شری ملکوم در سخنرانی خود در کنفرانس بین‌المللی ژوئن ۲۰۰۴، پیشنهاد کرد که این رویکرد برای استفاده در سطوح بالاتر مدارس نیز در نظر گرفته شود. ملکوم که مدیر بخش آموزشی منابع انسانی در AAAS است، همچنین خاطرنشان کرد که دسترسی همگان به علوم نیز مانند آموزش همگانی از طرف یونسکو تشویق می‌شود. وی در ادامه به نقل از «بیانیه علوم و استفاده از دانش علمی» که سال ۱۹۹۹ در بوداپست اعلام شده بود گفت: «آموزش علوم برای رشد و توسعه انسانی، خلق ظرفیت درون‌زای علمی و داشتن شهروندان فعال و آگاه، ضروری است». بیانیه بوداپست از حمایت مدیرکل یونسکو، کونیچیرو ماتسورا برخوردار شد؛ چرا که از نظر وی، این بیانیه با مضمون نشست جهانی توسعه پایدار در ژوهانسبورگ هماهنگی کامل دارد.

دومینیک شوشان

۱. ماریو سروانتس، مدیر پروژه هیئت مدیره علم، فناوری و صنعت در OECD، ایزرواتور، <http://observateurocde.org>، مارچ ۲۰۰۴

۲. http://europa.eu.int/comm/research/conferences/2004/scriprof/index_en.html

۳. گزارش سوم اروپا از شاخص‌های علم و فناوری (۲۰۰۳)، http://www.cordis.lu/indicators/third_report.htm

۴. کنفرانس جهانی علوم، از ۲۸ ژوئن تا ۱ ژوئیه (۱۹۹۹) توسط یونسکو و با همکاری شورای بین‌المللی علوم (ICSU) در بوداپست برگزار شد.

اصلاح آموزش علوم و فناوری

کنفرانس بین‌المللی مشترک یونسکو و AAAS حدود ۵۰ فرستاده بلندپایه از جمله: دو برنده جایزه نوبل فیزیک، لئن لدرمن (ایالات متحده آمریکا) و ژرژ شارپاک (فرانسه) را گرد هم آورد. شرکت‌کنندگان در مورد نیاز به اصلاح روش‌ها و برنامه‌های آموزشی در هر دو بخش ابتدایی و متوسطه و نیز ارزیابی تأثیر شیوه‌های آموزشی جدید، با هم به توافق رسیدند.

یادگیری به شیوه عملی

Mao la Massa در برزیل، یادگیری از طریق عمل در چین، Penser avec les mains در سوئیس یادگیری به شیوه عملی در سراسر جهان گسترش پیدا کرده است. شیوه آموزشی که از سوی این انجمن ترویج می‌شود، بسیار ساده است. به گفته مارک جاموس، یکی از رهبران انجمن: «کل موضوع این است که کار را با سؤال کردن از بچه‌ها شروع کنیم، بعد معلم به آنها کمک می‌کند تا افکارشان را بیان کنند، به آنها نشان می‌دهد که در واقع چه اتفاقی می‌افتد و به آنان کمک می‌کند تا افکار اولیه خود را از نو شکل دهند». کودکان در اصل، مسیری را طی می‌کنند که با مسیر یک محقق واقعی مشابهت دارد. این فرآیند سرانجام به یک اظهار نظر و یک نتیجه ختم می‌شود که شاگردان روی کاغذ می‌آورند. ایو کر می‌گوید: «بچه‌ها نه تنها علم را کشف می‌کنند، بلکه در بیان شفاهی و نوشتاری خود نیز به پیشرفت‌های چشمگیری دست می‌یابند». در ۱۹۹۶، ژرژ شارپاک، پی‌یر لئا، و ایوکر، پس از کشف غافلگیرکننده این نکته، که کمتر از ۳ درصد از مدارس ابتدایی در فرانسه موضوع آشنایی با علم را به شاگردان خود ارائه می‌کنند، یادگیری به شیوه عملی را ابداع نمودند. این سه استاد دانشگاه، با حمایت وزارت آموزش و فرهنگستان علوم فرانسه، طرح خود را به صورت آزمایشی با تعداد ۴۰۰ آموزگار ابتدایی داوطلب شروع کردند. امروز، طرح یادگیری به شیوه عملی، با حمایت دانشمندان و آموزگاران، در کشورهای: مکزیک، برزیل، شیلی، چین، مالزی، سنگال، مراکش، افغانستان، کامبوج، کلمبیا، اسلواکی و صربستان اجرا شده است. نزدیک به یک قرن پس از کتاب سلسنتین فرینه فرانسوی، که در دهه ۱۹۲۰ چاپ را به مدارس معرفی کرد، مجریان این شیوه تعلیم و تربیت، که آن برپایه آزادی بیان و لذت اکتشاف و تجربه بنا شده است، تجارب خود را از طریق اینترنت روی پایگاه‌های ملی و یک پایگاه بین‌المللی به نشانی: (<http://inrp.fr/lamap/reseau/interna/accueil.html>) در اختیار همگان می‌گذارند. چنانکه ایو کر خاطر نشان می‌کند: ماری کوری در سال‌های آغازین قرن بیستم یک نسخه ابتدایی یادگیری به شیوه عملی را ابداع کرده بود. شرح آنچه را که او به هنگام تدریس فیزیک مقدماتی به دخترش ایرنه و چند تن از فرزندان همکارانش آموزش داد، چاپ شده است.

عملکرد یونسکو در آموزش

بهای شهری مدارس

با برچیده شدن شهریه مدارس در کشورها، میلیون‌ها کودک دیگر وارد مدارس ابتدایی می‌شوند. اما یادگیری آنها در کلاس‌های پرجمعیت و بدون کتاب درسی در چه حدی است؟

چالش موجود: تضمین امکان دسترسی در عین حفظ کیفیت تحصیلی

هنگامی که موای کيباکی رئیس‌جمهور کنیا در سال ۲۰۰۳ به وعده انتخاباتی خود عمل کرد و شهریه مدارس در کشور را ملغی ساخت، موجی از شور و شوق سراسر کنیا را فرا گرفت. امیدهای فروخورده والدین، یک شبه جماعت آنها را به مدرسه‌ها کشاند تا فرزندان خود را در کلاس‌ها ثبت‌نام کنند. امروز، خبر خوب این است که بیش از یک میلیون دانش‌آموز جدید در کلاس‌های شلوغ جای گرفته‌اند، اما متأسفانه وعده کمک‌های خارجی هنوز کاملاً تحقق نیافته است. در کلامی کوتاه، به بیان اندیو و اوبوندوه از «مبارزه جهانی برای آموزش» شهریه مدارس با شور و شوق بسیار اما با برنامه‌ریزی ناقص ملغی شد.

جنبش افریقا

این آشفتگی، نوعی مرحله انتقالی در حرکت جسورانه به سمت آموزش ابتدایی رایگان است که نخست در ۱۹۹۴ در مالاوی آغاز شد، و سپس در کشورهای اوگاندا (۱۹۹۷)، کامرون (۱۹۹۹)، جمهوری متحد تانزانیا (۲۰۰۱) و زامبیا (۲۰۰۲) ادامه یافت. امروز هر بحثی در باب آموزش ابتدایی رایگان ناگزیر باید توجه خود را به این کشورهای افریقایی معطوف کند. این رویکرد، بصیرت ارزشمندی را برای افریقا و کشورهایایی که دارای شهریه بالایی هستند مانند: بوتان، کامبوج، هند، جمهوری دموکراتیک خلق لاوس، نپال، پاکستان و گینه نو پاپوا فراهم می‌آورد. زمانی که دولت مالاوی کلیه شهریه‌های مدارس را ملغی کرد، استیو پکر از گزارش نظارت جهانی EFA در آنجا بود. وی می‌گوید: «تنها در مدت سه ماه میزان ثبت‌نام از ۱/۹ میلیون به ۳/۲ میلیون صعود کرد. این وضع از دید بعضی‌ها دیوانه‌وار بود - نظام آموزشی کشور به همان حال سابق کیفیت وحشتناکی داشت، اما از نقطه نظر حقوق بشر، آیا می‌توان میلیون‌ها کودک را از هر نوع آموزشی - حتی اگر کیفیت نامطلوبی داشته باشد - محروم کرد؟». پاسخ قاطع یونسکو، نه است. جان دانیل، معاون پیشین مدیرکل یونسکو در امر آموزش می‌گوید: «به باور یونسکو، بهتر است از اصل آموزش ابتدایی رایگان حمایت کنیم و با تمام توان به مقابله با چالش کیفی ناشی از موج ثبت‌نام برویم، تا اینکه با مطالبه شهریه، امکان دسترسی به مدرسه را سهمیه‌بندی کنیم».

تغییر سیاست‌گذاری

هم‌زمان با تمرکز همه‌جانبه یونسکو بر جبهه معیارها و سیاست‌گذاری، یونیسیف با هدف برچیدن کلیه شهریه‌های آموزش ابتدایی افریقا، رشته‌ای از فعالیت‌های عملی را آغاز کرده است. کریم رایت، رئیس آموزش یونیسیف در توضیح علت می‌گوید: «نخست، به طور مکرر دیده‌ایم که با برچیده شدن شهریه مدارس، میزان تقاضا برای آموزش به سرعت بالا می‌رود. در طرف منفی قضیه، بیماری ایدز، انبوهی از یتیمان را پشت سر خود به جای می‌گذارد و در عین حال شبکه‌های خانواده و اجتماع را که پیش از این، به کودکان فقیر برای حضور در مدارس کمک می‌کردند، ویران می‌کند. بدون اقدامات قاطع، هر روز تعداد کودکان بیشتری از هرگونه فرصت محروم خواهند شد».

حتی بانک جهانی نیز با تشویق کشورها در مورد لغو شهریه مدارس همراه شده است. به گفته باب پراوتی، کارشناس ارشد آموزش در بانک جهانی، مقامات بانک در ابتدا با نگاه تردید آمیزی نظاره‌گر جنبش افریقا در لغو شدن شهریه بودند، اما این تردید هم‌اکنون جای خود را به تحسین و شگفتی داده است. پراوتی همچنین خاطر نشان می‌کند که این کشورها در آموزش همگانی، به بزرگ‌ترین موقعیت دست یافته‌اند.

هزینه‌های پیش‌بینی نشده

بنا بر مطالعه بانک جهانی در سال * ۲۰۰۱، از میان ۷۹ کشور، فقط در الجزایر و اوروگوئه هیچ شهریه‌ای وجود ندارد و در بقیه کشورهای، حدود یک سوم شهریه‌ها «غیررسمی» و یا غیرقانونی هستند. جدا از این مقوله، هزینه‌های غیرمستقیم مانند رفت و آمد و یا از دست دادن فرصت‌های شغلی، برای خانواده‌های فقیری که کودکان خود را به جای کار کردن به مدرسه می‌فرستند، ضربه سنگینی به شمار می‌آید.

هزینه‌های «پیش‌بینی نشده» ای هم هستند که در گزارش اخیر دفتر امداد رسانی بریتانیا (DFID) به تفصیل عنوان شده است. این گزارش، به مقایسه چگونگی پرداخت هزینه‌های تحصیلات ابتدایی توسط خانواده‌های بسیار فقیر در کشورهای بنگلادش، کنیا، نیپال، سری لانکا، اوگاندا و زامبیا می‌پردازد. دریافت شهریه برای تحصیلات ابتدایی در هر شش کشور، رسماً غیرقانونی است. نمونه اوگاندا، از همه تکان‌دهنده تر است. در این کشور که به ارائه آموزش رایگان متعهد است، والدین دانش‌آموزان، هنوز ملزم به پرداخت یک سلسله شهریه‌های رسمی علاوه بر هزینه‌های «پیش‌بینی نشده» مانند: خاکسپاری آموزگاران، جشن‌های پایان سال، احداث کلاس و ارتباطات تلفنی هستند. در پاسخ به این سؤال که چرا شاگردان در مقطع ابتدایی ترک تحصیل می‌کنند، ۴۸ درصد از والدین، ناتوانی در پرداخت هزینه‌ها را عنوان کردند. در اوگاندا (و سایر کشورهای به غیر از نیپال) بعد از غذا، آموزش بیشترین سهم از مخارج خانگی را به خود اختصاص می‌دهد.

تضمین کیفیت

نویسندگان گزارش مزبور، شهریه را توصیه نمی‌کنند، اما نتیجه‌گیری می‌نمایند که «تشخیص این نکته از سوی دولت‌ها حائز اهمیت است که نگرفتن مبلغی از دانش‌آموزان برای پرداخت حق تدریس آموزگاران ممکن است مدارس را به مطالبه‌های مصرانه سایر هزینه‌هایشان مجبور کند». در تمام کشورهای مورد بررسی، خانوارها معمولاً فداکاری می‌کردند و برای تحصیل فرزندان خویش پول می‌پرداختند. در کنیا والدین، بیشتر از غذای خود می‌زدند، حال آنکه در سری لانکا درمان‌های پزشکی خود را به عقب می‌انداختند. در این زمینه با آنکه هزینه آموزش مانعی اساسی به شمار می‌رود، اما در میزان تقاضا برای آموزش تنها عامل نیست.

والدین، برای تصمیم‌گیری در مورد فرستادن یا نفرستادن کودکان به مدرسه، موضوع کیفیت را هم در نظر می‌گیرند. یک نظرخواهی بانک جهانی در مورد شهریه مدارس در ۷۹ کشور نشان داد که خانواده‌های فقیر از لحاظ نظری با پرداخت شهریه بالاتر، برای آموزشی که آن را «خوب» می‌دانند، موافق هستند. اما وقتی که معیارها، انتظارات را به نحو مطلوبی برآورده نمی‌کنند، والدین از ادامه فداکاری برای جبران هزینه‌ها منصرف می‌شوند. پس از لغو شدن شهریه مدارس اوگاندا در سال ۱۹۹۷، میزان ثبت‌نام در آن کشور به ۸۴ درصد رسید، اما تا ۲۰۰۰ به ۷۶ درصد کاهش یافت. با اینکه هنوز برای نتیجه‌گیری قطعی خیلی زود است، برخی از کارشناسان بر این عقیده‌اند که کیفیت آموزش، دلیل اصلی میزان ترک تحصیل است. ماری پیگوتزی، مدیر بخش ترویج آموزش کیفی یونسکو، از اینکه کشورها توجه خود را منحصر به کشاندن کودکان به مدارس معطوف کرده‌اند، بی آنکه سیاستی برای نگاه داشتن آنها در مدارس داشته باشند، نگران است. وی می‌گوید: «نوعی بدفهمی عمومیت دارد؛ به این معنا که امکان دسترسی به آموزش باید همیشه بر توجه به کیفیت آموزش تقدم داشته باشد. واضح است که تأمین کیفیت خرج دارد، اما آیا می‌توانیم به آن بی‌توجه باشیم؟».

کشورهای حامی

به نظر کاتارینا توماسوسکی، اولین گزارشگر ویژه کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل در باب حق تحصیل، کوتاهی در تأمین اعتبارات آموزشی به دلیل مسائل اقتصادی نیست، بلکه آن از نبود اجماع بین‌المللی برای تأمین آموزش ابتدایی رایگان سرچشمه می‌گیرد. وی می‌گوید: «با نگاهی به اهداف توسعه هزاره متوجه می‌شوید که در آن حتی یک کلمه هم درباره تضمین آموزش رایگان وجود ندارد». وی همچنین خاطر نشان می‌سازد که دولت‌های لغوکننده شهریه، در پاسخ به تلاش‌هایشان برای ثبت‌نام و نگاه داشتن شاگردان در مدارس، هیچ‌گونه تعهد فاطعی را برای کمک‌های سخاوتمندانه و بخشش بدهی‌هایشان دریافت نکرده‌اند. اینجاست که بانک جهانی سعی دارد از طریق طرح تسریع (FTI)، از ابتکارهای مالی برنامه آموزش همگانی (EFA)، قدم به میان بگذارد. ملاک واجد شرایط بودن برای طرح تسریع، ارائه یک طرح عملیاتی رسمی و «معتبر» است که بانک جهانی، مجموعه‌ای از معیارهای لازم برای آن را براساس ویژگی‌های کشورهای موفق در آموزش همگانی تدوین کرده است. برای مثال، یک طرح عملیاتی معتبر باید در مسیر تخصیص ۵۰ درصد بودجه آموزش به تحصیلات ابتدایی حرکت کند. تصور می‌شود که معیارهای مزبور، اعتماد و اطمینان کمک‌دهندگان را برمی‌انگیزد. استیو پکر می‌گوید: «به گمان من، با طرح تسریع، بهتر می‌فهمیم که آیا کمک‌ها در جاهای درست هزینه می‌شود یا خیر». در عین حال، وی تردید دارد که امکان تجهیز منابعی که اکنون کشورهای در حال توسعه انتظار دارند، امکان‌پذیر باشد. بنا بر گزارش نظارت جهانی، برای دستیابی به آموزش ابتدایی جهانی و برابری جنسیتی هر ساله حدود ۵/۶ میلیارد دلار نیاز است. چه این پول برسد و یا نه، کشورها برای پیوستن به طرح تسریع به معنای واقعی صف بسته‌اند و انتظار می‌رود تا سال آینده، شمار اعضای واجد شرایط از ۱۸ به بیش از ۴۰ کشور افزایش یابد.

ابی ریدل، کارشناس برنامه در برنامه‌ریزی آموزشی یونسکو - سازمانی که به عنوان یکی از شرکای طرح تسریع در مقام مشاور سیاست‌گذاری دولت‌ها فعالیت می‌کند - ابتکار بانک جهانی را تحسین‌برانگیز می‌داند، اما در عین حال نگران به خطر افتادن کیفیت آموزش است.

نقش کمک‌رسانی

ریدل با اشاره به کشورهای مالای، کنیا، جمهوری متحد تانزانیا، اوگاندا و زامبیا می‌گوید: «در هر پنج کشور، بینش مشابهی را در باره آموزش مشاهده می‌کنید، در حالی که هر یک از این کشورها، شرایط بسیار متفاوتی دارند». برچیده شدن شهریه مدارس در اوگاندا، تا اندازه‌ای با تکیه بر سنت دولت غیرمتمرکز و حضور نمایندگان واقعی در هیئت‌های مدارس محلی صورت پذیرفت. چنین مبنایی در زامبیا وجود ندارد، اما اصلاحات انجام شده از الگوی اوگاندا پیروی می‌کند.

در بیشتر کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا، آموزش رایگان یک حق قانونی است. با این حال در مصر، اردن، تونس و یمن هزینه حق تدریس وجود دارد. در نیپی از کشورها، کمک‌های محلی و هزینه کتاب‌های درسی دریافت می‌شود.

تدریس خصوصی در جنوب آسیا متداول است. در بوتان، هند، نیپال و پاکستان هزینه حق تدریس گرفته می‌شود، اما فقط در بوتان و پاکستان قانونی است. در بیش از نیمی از منطقه، هزینه کتاب‌های درسی و کمک‌های محلی به خانواده‌ها تحمیل می‌شود. در شرق آسیا و منطقه اقیانوس آرام، لباس فرم و کمک‌های محلی در ۸۰ درصد از کشورها اجباری است و در ۷۰ درصد از کشورها هزینه کتاب‌های درسی دریافت می‌شود. هزینه حق تدریس در اندونزی، گینه نو، پاپوا، جزایر سلیمان، چین و ویتنام مرسوم است. شهریه‌ها، ۲۰ درصد از کل مخارج تحصیلی را تشکیل می‌دهند. درصد تخمینی این رقم در آفریقا به ۳۰ درصد و در کشورهای مستقل مشترک‌المنافع و کشورهای اروپای شرقی حتی به ۴۰ درصد هم می‌رسد.

* کاربری شهریه‌ها برای تحصیلات ابتدایی، از راجا بنتانوت و نیکلاس برنت

عملکرد یونسکو در فرهنگ

بارسلون، چهارراه فرهنگی

در همایش بارسلون ۲۰۰۴، پایتخت کاتالونیا به یک میعادگاه فرهنگی دیدنی بدل شده بود که یونسکو در آن نقشی کلیدی بازی می کرد.

موضوعاتی همچون: دسترسی به آب آشامیدنی، زوال زبان‌ها، خوانش در عصر دیجیتال، پیشگیری از کشمکش‌ها و شرایط زندگی میلیون‌ها پناهنده و مواردی بیش از آنها در بارسلون به بحث و مناظره گذاشته شد. کارشناسان حدود ۲۰۰ کشور به این maratón فرهنگی پیوستند که برنامه‌های دیگری از جمله ۲۰ نمایشگاه، ۴۲۳ کنسرت (با حضور هنرمندانی از مستیسلاو روستروپوویچ گرفته تا استینگ، لنی کراوتیز، نورا جونز، باب دیلن، آلیشا کیز، بی‌بی کینگ، و الهاندرو سانز)، ۲۰ نمایش سیرک، کاباره، خیمه‌شب‌بازی، تئاتر خیابانی و بسیاری از چیزهای دیگر را نیز شامل می‌شد. تمام این برنامه‌ها در محوطه‌ای ۳۰ هکتاری در سواحل دریای مدیترانه، با حضور سران دولت‌ها، اندیشمندان، هنرمندان و بالاتر از همه، حدود سه میلیون بازدیدکننده به اجرا درآمد.

یونسکو، به واسطه قطعنامه کنفرانس عمومی ۱۹۹۷، مشارکت خود را با این همایش جهانی فرهنگ‌ها آغاز کرد. یونسکو و کنسرسیوم سازمان‌دهنده این همایش - مشتمل بر دولت اسپانیا، دولت خودمختار کاتالونیا، و شهرداری بارسلون - یک موافقت‌نامه کلی امضا کردند که نخست، برنامه‌ریزی کلی رویداد و بعد، جزئیات رشته فعالیت‌های آن را که در جریان همایش به اجرا درآمدند، شامل بود. از جمله نتایج این همکاری می‌توان به رخدادهای قابل توجهی نظیر پارلمان جوانان، شهرهای منتخب یونسکو برای جایزه صلح، اعطای مدال‌های فلینی یونسکو در بارسلون و شرکت کارشناسان سازمان در گفت‌وگوهایی در باب مسائلی همچون: فقر، وام‌های کوچک و توسعه یا «ارتباط شنیداری - دیداری و تنوع فرهنگی» اشاره کرد. کوئیچیرو ماتسوئورا، مدیرکل یونسکو، طی نطقی در مراسم افتتاحیه ماه گذشته در توضیح انگیزه‌های برگزاری این گردهمایی مشترک چنین گفت: «به نظر من، این همایش نماد بسیج جامعه مدنی حول بعضی از بزرگ‌ترین چالش‌هایی است که تمام فرهنگ‌های دنیا ناگزیر خواهند بود که در قرن جدید با آنها رو به رو شوند. تنوع فرهنگی، برنامه‌ریزی شهری برای توسعه پایدار و صلح، مضامین اصلی فعالیت‌های این همایش اند و نیز سه اولویت راهبردی یونسکو را تشکیل می‌دهند».

تضمین تداوم

اکنون که درهای همایش بسته شده است، باید به این نکته اشاره کرد که این رویداد یکی از آن مواردی بود که رضایت کامل هیچ یک از حامیان یا منتقدان خود را تأمین نکرد. در مقام دفاع از آن می‌توان استدلال کرد که همایش بارسلون از همان روز افتتاح با موفقیت همراه بود؛ به این دلیل ساده که تجربه بی‌سابقه‌ای بود و موجب شگفتی و حیرت همه کسانی شد که اهمیت چندانی برای آن قائل نشده و حتی پیش‌بینی کرده بودند که حتی به راه هم نخواهد افتاد. موفقیت بزرگ دیگر همایش، یافتن یک جانشین بود که به برکت پیشنهاد شهر مکزیکو مونتري، مرکز ایالت نوئوو لئون، برای میزبانی همایش دوم در سال ۲۰۰۷ حاصل شد.

مارچلو آ پارچیو

کمیته میراث جهانی، ۳۴ مکان دیگر را در فهرست میراث جهانی به ثبت رساند

شهر بم در ایران، جایی که ۲۶۰۰۰ تن در زمین‌لرزه ویرانگر دسامبر ۲۰۰۳ جان باختند، یکی از مکان‌هایی است که در فهرست میراث جهانی به ثبت رسید. در بیست و هشتمین جلسه کمیته میراث فرهنگی، که از ۲۸ ژوئن تا ۷ ژوئیه در سوزو واقع در چین برگزار شد، بیست و نه مکان فرهنگی و پنج مکان طبیعی به این فهرست اضافه شدند.

طی این جلسه، که به ریاست جانگ چیتشنگ، معاون وزیر آموزش چین و رئیس هیئت مدیره کمیسیون ملی یونسکو چین برگزار شد، پنج کشور آندورا، جمهوری دموکراتیک خلق کره، ایسلند، سنت‌لوچیا، و توگو برای اولین بار به فهرست میراث جهانی راه یافتند.

موارد ثبت شده جدید، شمار مکان‌های این فهرست را به ۷۸۸ (۶۱۱ فرهنگی، ۱۵۴ طبیعی و ۲۳ مختلط) رساند. کمیته ۲۱ نفره همچنین سه محل را که نیازمند توجه فوری هستند، به فهرست میراث جهانی در معرض خطر اضافه کرد که عبارتند از: شهر بم، کلیسای جامع کلن (آلمان) بقایای کیلوا کیسیونانی و بقایای سونگو منارا (تانزانیا). این کمیته در عین حال تصمیم گرفت که نام سه مکان (معابد و کاخ‌های معروف انگکور در کامبوج، قلعه بهلا در عمانو پارک ملی کوهستان روونزوری در اوگاندا) را به دلیل موفقیت تلاش‌های هماهنگ بین‌المللی در بهبود حفظ و نگهداری آنها، از فهرست میراث جهانی در معرض خطر حذف کند. اکنون ۳۵ مکان در فهرست میراث جهانی در معرض خطر به ثبت رسیده‌اند.

کمیته میراث جهانی، راه‌های بهبود فعالیت‌های خود و نیز اجرای پیمان میراث جهانی ۱۹۷۲ را مورد بررسی قرار داد و با هدف اصلاح توزیع جغرافیایی فهرست میراث جهانی و تشویق افزایش آن‌گونه مکان‌هایی که در فهرست حضور ندارند، تصمیم گرفت مقررات جدیدی را به طور موقتی به آزمایش بگذارد.

مکان‌های فرهنگی ثبت شده در سال ۲۰۰۴

آندورا: دره مادر یو - کلارور - پرافیتا

استرالیا: ساختمان سلطنتی نمایشگاه و باغ‌های کارلتون

چین: شهرهای پایتخت و مقابر سلسله باستانی کوگوریو

جمهوری دموکراتیک خلق کره: مجموعه مقابر کوگوریو

آلمان: دره الب درسدن، ساختمان شهرداری و مجسمه رولند در بازار برمن

آلمان / لهستان: پارک موسکائر / پارک موزاکفسکی

ایسلند: پارک ملی پینگولیر

هند: پارک باستان‌شناسی چامپانر پاواگاد، ایستگاه چاتراپاتی شیواجی (پایانه ویکتوریای سابق)

جمهوری اسلامی ایران: پاسارگاد، بم و چشم‌انداز فرهنگی آن

ایتالیا: شهرهای مردگان اتروسکان در چروتوری و تراکینیا، وال داورچیا

ژاپن: مکان‌های مقدس و مسیرهای زیارتی در سلسله جبال کی

اردن: ام الرصاص (کاسترون مفاء)

قزاقستان: سنگ‌نوشته‌های منطقه باستان‌شناسی تامگالی

لیتوانی: محدوده باستان‌شناسی کرناو (منطقه فرهنگی حفاظت شده کرناو)

مالی: مقبره آسکیا

مکزیک: خانه و محل کار لوئیس باراگان

مغولستان: چشم‌انداز فرهنگی دره اورخون

مراکش: شهر پرتغالی مازاگان (ال جدیده)

نروژ: وگاویان - مجمع الجزایر وگا

پرتغال: چشم‌انداز فرهنگ تاکستان جزیره پیکو

فدراسیون روسیه: مجموعه صومعه‌های نوو و دویچی

صربستان و مونته‌نگرو: صومعه دکانی

سوئد: ایستگاه رادیویی واربرگ

توگو: کوتاماگو، سرزمین باتاماریبا

بریتانیا: لیورپول - شهر تجاری کشتیرانی

مکان‌های طبیعی ثبت شده در سال ۲۰۰۴

دانمارک: (گرینلند) یخچال ایلولیسات

اندونزی: میراث جنگل‌های استوایی سوماترا

فدراسیون روسیه: نظام طبیعی جزیره حفاظت شده رنگل

سنت لوچیا: منطقه سرپرستی بیتونز

افریقای جنوبی: نواحی حفاظت شده منطقه کیپ فلورال

پیمان لاهه، پنجاهمین سالگرد خود را جشن گرفت

«پیمان لاهه، برای حفاظت از اماکن فرهنگی در موارد بروز درگیری‌های مسلحانه» پنجاهمین سالگرد تولد خود را رقم زد. این پیمان که همراه با اولین یادداشت تفاهم در تاریخ ۱۴ مه ۱۹۵۴ در لاهه (هلند) به تصویب رسید، نخستین توافق‌نامه بین‌المللی بود که منحصراً به حفاظت از اماکن فرهنگی در صورت بروز درگیری مسلحانه اختصاص داشت. به منظور تحکیم بیشتر این پیمان، یادداشت تفاهم دومی در ۱۹۹۹ تصویب شد و از نهم مارس ۲۰۰۴ به اجرا درآمد.

از زمان تصویب در سال ۱۹۵۴، تعداد ۱۰۹ کشور به این پیمان پیوستند. از این رقم تا سال ۲۰۰۴، ۸۸ کشور به یادداشت تفاهم اول و ۲۲ کشور به یادداشت تفاهم دوم ملحق شدند.

مرکز رادیو و تلویزیون آموزشی در کابل بازگشایی شد

ساختمان مقر مرکز رادیو و تلویزیون آموزشی افغانستان (ERTV)، وابسته به وزارت آموزش این کشور که در جریان درگیری‌های داخلی تقریباً به طور کامل تخریب شده بود، بازسازی شد و هم‌اکنون به دستگاه‌های کامپیوتر، ارتباط اینترنتی و برخی از تجهیزات دیجیتالی تلویزیونی مجهز است. بازسازی این مرکز زیر نظر یونسکو و با استفاده از کمک ۲/۵ میلیون دلاری دولت ایتالیا انجام شد. در همین راستا، یونسکو برنامه‌های کارآموزی فشرده‌ای نیز در رشته‌هایی مانند: فنون رادیو و تلویزیون، استفاده از تجهیزات دیجیتالی، تولید برنامه، تسلط بر زبان انگلیسی و آشنایی با کامپیوتر ترتیب داده است.

یونسکو و افغانستان: <http://www.unesco.org/afghanistan>

آموزش و آی سی تی: <http://portal.unesco.org/ci>

مدال فلینی برای دو کارگردان

عثمان سمینه (کارگردان سنگالی) و شانتال اکرمین (کارگردان بلژیکی) در ۲۸ ماه مه ۲۰۰۴ در بارسلون به دریافت مدال فلینی یونسکو نایل شدند. این مدال به کارگردانان و بازیگرانی اهدا می‌شود که در بزرگداشت و ترویج تنوع فرهنگی نقش داشته باشند. عثمان سمینه از پیشگامان سینما و ادبیات آفریقا است. وی به پاس قدردانی از کارهایش، جایزه‌های بسیاری را دریافت کرده است که از آن جمله می‌توان به جایزه «نگاه ویژه» از جشنواره فیلم کن ۲۰۰۴ برای فیلم «مولاد» اشاره کرد. کارنامه حرفه‌ای شانتال اکرمین شامل: ۴۱ مورد کارگردانی فیلم، فیلمنامه‌نویسی و ۸ بازیگری است. از شناخته شده‌ترین کارهای او می‌توان به «من، تو، آن زن، آن مرد» اشاره کرد.

جوانان تنوع فرهنگی را بررسی می‌کنند

نشریه یونسکو با عنوان «همه متفاوت، همه یگانه» که با همکاری پارلمانی بین‌المللی جوانان و سازمان غیردولتی انگلیسی اوکسفام (Oxfam) تولید می‌شود، متن دوزبانه فرانسوی - انگلیسی که در قالب مجله است، دیدگاهی را درباره هر یک از مواد اعلامیه جهانی یونسکو برای تنوع فرهنگی ارائه می‌کند و همچنین ایده‌های ابتکاری مشخص و ملموسی را به منظور عملی کردن این مواد به جوانان پیشنهاد می‌دهد. این طرح مجموعه‌ای از پیشنهادهای است که جوانان ده کشور مختلف در جریان کارگاه‌های آماده‌سازی یونسکو و پارلمانی جوانان سازمان بین‌المللی Oxfam (در کشورهای: آرژانتین، استرالیا، کلمبیا، فیجی، گواتمالا، اندونزی، ایتالیا، اردن، کنیا و توگو) مطرح کردند. نشریه «همه متفاوت، همه یگانه» همچنین از طریق نشانی اینترنتی زیر قابل دسترسی است:

<http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001345/134556e.pdf>

جایزه‌ای برای اخلاق

مارگارت ای. سامرویل، که تابعیت دوگانه استرالیا و کانادا را دارد، نخستین برنده جایزه اخلاق بوعلی سینا در علوم است. وی در ۲۶ آوریل ۲۰۰۴ و در حضور وزیر علوم، تحقیقات و فناوری وقت ایران جایزه خود را از دست کوئچیرو ماتسورا، مدیرکل یونسکو دریافت کرد. برنده جایزه بوعلی سینا، دارنده مقام استادی ساموئل گیل در رشته حقوق است و در دانشکده پزشکی دانشگاه مک گیل در مونترال (کانادا) نیز تدریس می‌کند. وی از طریق کتابها، کنفرانس‌ها و سایر فعالیت‌های خویش، نقش مهمی را در توسعه جهانی اخلاق زیست‌شناسی و همچنین جوانب اخلاق و حقوق پزشکی و علوم ایفا کرده است.

ویرایش جدید کتاب آموزش جهانی

بنا بر گزارش کتاب «فشرده آموزش جهانی» یونسکو در ۲۰۰۴، کودکان سراسر دنیا بیش از پیش اوقات خود را در مدارس می‌گذرانند، اما بین کشورها و مناطق تفاوت‌های اساسی وجود دارد. یک کودک فنلاندی، زلاندونی ویا نوژی می‌تواند بیش از ۱۷ سال از تحصیل برخوردار شود، اما این رقم در بنگلادش یا میانمار به نصف و در نیجر یا بورکینافاسو به یک چهارم کاهش می‌یابد. کتاب آموزش که توسط مؤسسه آمار یونسکو منتشر می‌شود، به تفصیل به ارائه اطلاعات جهانی در زمینه شرایط مالی، آموزگاران و سطوح آموزشی، از پیش دبستان تا عالی می‌پردازد. این کتاب از طریق نشانی اینترنتی زیر نیز قابل دسترسی است:

<http://www.Uis.unesco.org>

موظف به حضور یافتن در مدرسه، اما در جا مجاز به کار کردن و یا ازدواج!

شاگرد مدرسه‌ها در چه سن و سالی می‌توانند کار کنند، ازدواج کنند و یا به دادگاه برده شوند؟ گزارش «حق تحصیل» و دفتر بین‌المللی یونسکو در امر آموزش، به این سؤال پاسخ می‌دهد.

تنها در ۴۵ کشور از ۱۵۸ کشور بررسی شده، سن ترک کردن مدرسه با حداقل سن لازم برای کار هماهنگی دارد. در ۳۸ کشور، هیچ حداقل سنی برای ازدواج در نظر گرفته نشده است. در ۶ کشور، حداقل سن برای مشمولیت جزایی وجود ندارد، و در ۳۲ کشور دیگر می‌توان کودکان هفت سال به بالا را از لحاظ جزایی مسئول دانست. این گزارش روی نشانی اینترنتی زیر قابل دسترسی است:

www.right-to-education.org

همایش جهانی حقوق بشر در نانت

به ابتکار و پشتیبانی یونسکو، شهر نانت (فرانسه) از ۱۶ تا ۱۹ ماه مه ۲۰۰۴، میزبان همایش جهانی حقوق بشر بود. حدود ۱۲۰۰ تن از سیاست‌گذاران، نمایندگان جامعه مدنی و کارشناسان حقوق بشر در این همایش شرکت کردند. سه محور اصلی نشست نانت عبارت بودند از: حقوق بشر و تروریسم، جهانی شدن و مبارزه با تمام اشکال تبعیض، و تحریم و فقر به منزله موردی از نقض حقوق بشر.

نخستین تصویب کنندگان پیمان حفظ و حراست میراث فرهنگی معنوی

سه کشور الجزایر، موریس و ژاپن، نخستین کشورهای عضو یونسکو هستند که «پیمان حفاظت از میراث فرهنگی معنوی» را که طی کنفرانس عمومی ۲۰۰۳ تصویب شده بود، مورد تأیید قرار دادند. هدف از این پیمان که پس از تصویب سی کشور عضو وارد مرحله اجرایی می‌شود، حفاظت از نمادها و سنت‌های شفاهی، هنرهای نمایشی، شاعران اجتماعی، مناسک، جشن‌ها، دانش‌ها و عملکردهای مربوط به طبیعت و جهان هستی و نیز مهارت‌های صنعتگرانه سنتی است:

<http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001325/132540e.pdf>

جایزه صلح اوفوئه بوانی

مصطفی سربچ، مفتی اعظم بسنی، و کاردینال راجر اچگری، رئیس سابق هیئت صلح و عدالت دفتر پاپ، در ۲۱ دسامبر طی مراسمی در حضور جمعی از شخصیت‌های مذهبی و سیاسی، جایزه صلح اوفوئه بوانی ۲۰۰۳ را دریافت کردند. عدنان ترزیج، رئیس شورای وزیران بوسنی و هرزگوین، هنری کونا بدید، رئیس جمهور سابق ساحل عاج، و الاسانه درامانه اوتارا، نخست‌وزیر سابق، از جمله حاضران این مراسم بودند.

ورودی وب (وب پورتال) برای ۲۰۰۰ کتاب به زبان پرتغالی

در نتیجه یک اقدام ابتکاری دولت برزیل و با حمایت دفتر یونسکو در برازیلیا، بیش از ۲۰۰۰۰ عنوان کتاب به زبان پرتغالی از طریق ورودی وب E-libro در کشورهای پرتغالی زبان، به علاقه‌مندان ارائه شد (<http://www.e-libro.com>). از این پس، این کتاب‌ها و نیز نشریات بیش از ۱۵۰ ناشر بین‌المللی از جمله یونسکو، به طور رایگان از طریق هزاران کامپیوتر در کتابخانه‌ها، مدارس و دانشگاه‌های کشورهای پرتغالی‌زبان آنگولا، کیپ ورد، گینه بیسائو، موزامبیک و ساوت‌تومه و پرنسیپ) و تیمور - لسته قابل دسترس خواهند بود.

جایزه شارجه

جایزه فرهنگ عرب شارجه در ۲۰۰۴ به عبدالوهاب بوهدیه، محقق تونسی و خوان ورنه گینس، تاریخ دان اسپانیایی اهدا شد. خوان ورنه گینس، متولد ۱۹۲۳ در بارسلون، یکی از کارشناسان پرآوازه علوم عرب و تکامل علم - به ویژه اخترشناسی و نقشه‌برداری - در قرون وسطی و عصر روشنگری است. عبدالوهاب بوهدیه، استاد جامعه‌شناسی دانشگاه تونس و رئیس فرهنگستان علوم، ادبیات و هنر تونس، نویسنده کتاب معروف جنسیت در اسلام به زبان فرانسه است. این کتاب به زبان‌های انگلیسی، عربی، اسپانیایی، ژاپنی و پرتغالی ترجمه شده است.

چهل و هفتمین نشست کنفرانس بین‌المللی آموزش

«آموزش کیفی برای همه جوانان: چالش‌ها، روندها، و اولویت‌ها» مضمون چهل و هفتمین نشست کنفرانس بین‌المللی آموزش بود که در سپتامبر گذشته توسط دفتر بین‌المللی آموزش یونسکو در ژنو برگزار شد. هیئت نمایندگی بیش از ۱۳۵ کشور، با حضور در این جلسه به منظور بهبود کیفیت آموزش برای همه جوانان به تعیین مجموعه‌ای از اولویت‌ها پرداختند که عبارت بودند از: افزایش استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات به منظور افزایش امکان دسترسی یکسان به آموزش کیفی برای همه جوانان، تأکید بر نوآوری و خلاقیت از جمله در اصلاح شیوه ارائه آموزش، اقدام قاطع برای جبران نابرابری جنسیتی، درک اهمیت آموزگاران و مربیان، افزایش تحقیقات و بهبود استفاده از منابع و مشارکت‌های بیشتر هیئت‌های نمایندگی مزبور، همچنین خواستار بسیج همه شرکا به منظور دستیابی به این هدف‌ها شدند.

نجات زیست‌محیط‌های بی‌نظیر کنگو

اهدائندگان حاضر در کنفرانس سپتامبر گذشته در مقر یونسکو، تعهد کردند مبلغی بیش از ۴۰ میلیون دلار را برای حفاظت از پنج ناحیه در جمهوری دموکراتیک کنگو، که در فهرست میراث جهانی در معرض خطر به ثبت رسیده‌اند، بپردازند. درگیری‌هایی که موجب تخریب منطقه و کشته شدن سه میلیون انسان شده، لطمات سنگینی را نیز بر زیست‌محیط‌های این مناطق طبیعی وارد کرده و منجر به نابودی برخی از گونه‌های خاص حیوانی نظیر: فیل و کرگدن، که ارزش تجاری دارند، شده است. تا به امروز، حملات چریک‌های مسلح به نگهبانان پارک‌ها، مانع از موفقیت تلاش‌هایی شده که به تقویت حفاظت از این نواحی معطوف بوده است. قرار است مبالغ وعده داده شده، برای کمک به مؤسسات مسئول حفاظت از محیط‌زیست در کنگو به مصرف برسد. با این حال، اهداکنندگان حاضر در این گردهمایی تأکید کردند که موفقیت این طرح منوط به مشارکت گسترده‌تر مقامات محلی و پایان یافتن جنگ در جمهوری دموکراتیک کنگو است.

آموزش: واکسنی برای HIV - ایدز

طراحی و تدوین از: اگنس باردون

■ آمار و ارقام، تکان‌دهنده‌اند. هر روز تعداد ۸۰۰۰ نفر از بیماری ایدز می‌میرند و ۱۴۰۰۰ نفر دیگر به آن مبتلا می‌شوند. افریقا، با نزدیک به ۷۰ درصد از مبتلایان جهانی HIV، هدف بیشترین صدمات این بیماری قرار دارد، و زنان و کودکان این قاره آسیب‌پذیرترین اقشار جامعه را تشکیل می‌دهند. در مناطق جنوبی صحرای افریقا، از هر ده نفر مبتلا به این بیماری، شش نفر زن هستند. ویروس HIV بی‌توجه به مرزها، به پیشروی مرگبار خود ادامه می‌دهد و مناطقی را فرا می‌گیرد که تا امروز تقریباً دست‌نخورده بوده‌اند. به عنوان مثال، در اروپای شرقی و به‌ویژه در روسیه، HIV - ایدز به سرعت در حال ریشه دواندن، خاصه در بین مصرف‌کنندگان مواد مخدر است. تلاش‌های قابل ملاحظه‌ای برای جلوگیری از انتشار ایدز صورت گرفته است، اما اغلب این تلاش‌ها بی‌ثمر بوده‌اند. رانندگان کامیون در کنیا که در دام فقر و ناامنی اسیرند، با وجود آگاهی کامل از خطرات ایدز در معرض بیشترین خطر قرار دارند. با این حال، نشانه‌هایی از امید وجود دارد. بسیاری از کشورها به پیروی از تایلند، سیاست‌هایی را برای جلوگیری از اشاعه این بیماری تدوین کرده‌اند. متنوع‌سازی شیوه‌های جلوگیری نیز سودمند بوده است. از دهلی گرفته تا ریو و ابیجان، مجموعه‌های تلویزیونی پرتلفاز، با پرداختن به موضوع ایدز، به انتقال اطلاعات درباره ویروس HIV و عوارض مختلف ناشی از آن کمک می‌کنند. درمان‌های ضد رترو ویروسی نیز آهنگ تازه‌ای به تلاش‌های پیشگیرانه می‌دهد، و مردم را به اینکه آزمایش شوند تشویق می‌کند. چند سال پیش، برزیل سیاست دسترسی عمومی به معالجه را پیاده کرد و شمار موارد جدید ابتلا به ایدز در این کشور رو به کاهش است.

یک بیماری اجتماعی

ایدز که تا سال‌ها پیش ناشناخته بود، اکنون علت شماره یک مرگ افراد جوان در دنیاست. سیر پیشرفت این بیماری فراگیردار، پیوسته از بدبینانه‌ترین پیش‌بینی‌ها هم فراتر رفته است. امروز تقریباً ۴۰ میلیون نفر مبتلا به ایدز هستند و شمار یتیمان ایدز به بیش از ۱۳ میلیون می‌رسد. در نبود واکسن یا درمانی برای این بیماری، پیشگیری همچنان بهترین پادزهر است. بر اساس برآورد سازمان بهداشت جهانی، با تقویت روش‌های پیشگیری می‌توان از بروز دوسوم از موارد جدید ابتلا به این بیماری جلوگیری کرد. تاکنون تلاش‌های بسیاری انجام شده است. در بسیاری از کشورها آموزش‌های لازم در برنامه درسی مدارس گنجانده شده است. میلیون‌ها دلار در طرح‌ها و عملیاتی سرمایه‌گذاری شده است که مخاطب آنها جمعیت‌های آسیب‌پذیر و عموم مردم هستند. شهر پاریس پوسترهایی را نصب کرده است که در آن توریستی را در یک ساحل و در میان جمعی از زیبارویان بومی به نمایش می‌گذارد. تصویر را می‌توان تقریباً به یک کارت‌پستال یادگاری تشبیه کرد، با این تفاوت که حلقه گل دور گردن توریست، در واقع یک تاج گل سوگواری است.

با همه این تلاش‌ها، ناآگاهی از ویروس HIV - ایدز و روش‌های انتقال آن، همچنان مایه تشویش و اضطراب است. در مالی، بنین و هاییتی، ۴۰ درصد از جوانان نمی‌دانند که چگونه از خود مراقبت کنند. حتی کسانی که بیش از همه در معرض خطر هستند، اغلب جدی بودن این بیماری را انکار می‌کنند. برای مثال، ۹۰ درصد از بزرگسالان هاییتی فکر می‌کنند که خطر ابتلای آنها به این ویروس کم است یا اصولاً وجود ندارد. این در حالی است که پس از کشورهای جنوب صحرای افریقا، هاییتی از جمله کشورهایی است که بیشترین موارد ابتلا را به خود اختصاص داده است.

اطلاعات نادرست

علاوه بر این، رواج تصورات نادرست در مورد ویروس HIV و انگ زدن به بیماران حتی در کشورهای توسعه‌یافته همچنان ادامه دارد. یک مطالعه سال ۲۰۰۰ در ایالات متحده آمریکا نشان می‌دهد که ۴۰ درصد از سؤال‌شدگان فکر می‌کردند که ممکن است از طریق سرفه فرد مبتلا به ایدز، و یا نوشیدن از لیوان آب وی به این بیماری آلوده شوند (UNAIDS). در چنین شرایطی، توصیه‌های مجمع عمومی سازمان ملل که در ژوئن ۲۰۰۱ در ادامه نشست هزاره به تصویب رسید، در عمل به نظر، غیرقابل حصول می‌آیند. به سختی می‌توان تصور کرد که چگونه ۹۰ درصد از جوانان ۱۵ تا ۲۴ سال خواهند توانست با دسترسی به اطلاعات و آموزش، آسیب‌پذیری خود را در برابر این ویروس کاهش دهند.

بسیاری در توضیح علل شکست متوقف‌سازی شیوع ایدز، با انتقاد از روش‌های برخورد فعلی، این روش‌ها را بیش از حد اخلاقی، ساده‌انگارانه و بی‌توجه به جنبه‌های خاص آسیب‌شناختی دانسته‌اند. تجربه ثابت کرده است که ارائه اطلاعات، به خودی خود برای تغییر رفتارهای جنسی کافی نیست. مری کرو، مدیر مرکز مطالعه ایدز در دانشگاه پرتوریا (افریقای جنوبی) با ابراز تأسف می‌گوید: «ما با ایدز مانند هر مشکل دیگر سلامت عمومی برخورد کردیم، با همان فعالیت‌ها و تلاش‌های اطلاع‌رسانی. اما این بیماری مانند بیماری‌های دیگر نیست. باید سعی می‌کردیم درک بهتری از نیروهای حاکم بر هوس‌ها و تمایلات جنسی به دست بیاوریم.»

دیگران این نکته را نیز مایه تأسف می‌دانند که توجه عمده، بر تغییر رفتارهای فردی متمرکز بوده است، نه پیامدهای اجتماعی این بیماری. مایکل جی کلی، استاد سابق دانشگاه زامبیا و کارشناس رابطه موجود بین HIV - ایدز و آموزش، در تحلیل این واقعیت می‌گوید: «ایدز برای مدت‌ها، بی‌آنکه زمینه اجتماعی رشد آن مورد توجه قرار گیرد، صرفاً از یک زاویه پزشکی بررسی می‌شد.» ویروس ایدز که در حال حاضر عمدتاً از راه تماس جنسی منتقل می‌شود، از طریق نقاط ضعف جامعه، در آن رخنه می‌کند و به آسیب‌پذیرترین گروه‌ها از جمله: فقیران، زنان، اقلیت‌های بومی، مهاجران و جوانان ضربه می‌زند. الکساندر درکسلر، کارشناس برنامه در مؤسسه بین‌المللی برنامه‌ریزی آموزشی (IIEP) تأکید می‌کند: «ایدز، از جنگ و نبود آموزش سود می‌برد. این واقعاً یک بیماری اجتماعی است.»

هیچ تیر جادویی برای پیشگیری در ترکش نیست

تجربه ثابت کرده است که پیشگیری می‌تواند مؤثر باشد؛ اما تنها تحت شرایط خاص. پیتر اگلتون، مدیر تحقیقات و مشاوره در مؤسسه آموزش دانشگاه لندن و کارشناس HIV - ایدز، در توضیح این امر می‌گوید: «تیری جادویی در ترکش نیست. ما می‌دانیم برای نتیجه دادن باید یک سیاست پیشگیری در آن واحد در چند مسیر حرکت کند و از سوی سران سیاسی، خدمات بهداشتی، مدارس و جامعه مدنی حمایت شود». در کشوری مثل اوگاندا که با چنان آمار بالایی از ایدز درگیر است، موفقیت در کاهش چشمگیر بیماری، مدیون عزم سیاسی در بالاترین سطوح کشور و پشتیبانی از تلاش‌های انجام شده است. سازماندهی برنامه‌های نظارت دقیق بر بیماری‌های همه‌گیر و تعهد و مسئولیت رهبران سیاسی، اجتماعی و مذهبی جملگی در موفقیت این سیاست نقش داشته‌اند.

مدارس نیز به عنوان یکی از عوامل کلیدی مبارزه با HIV شناخته شده‌اند. یکی از دلایل متعدد این امر آن است که افراد گروه سنی ۱۵ تا ۲۴ سال اولین کسانی هستند که در معرض این ویروس قرار دارند. بر اساس برآوردها، نزدیک به نیمی از موارد جدید ابتلا، بین جوانان زیر ۲۴ سال ظهور می‌کند، و این در حالی است که طبق آمارها، حضور در مدارس، خطر ابتلا را کاهش می‌دهد. یک مطالعه انجام شده در افریقا و امریکای لاتین حاکی از آن است که امکان ابتلا به این ویروس برای جوانان تحصیل نکرده و یا دارای تحصیلات کم، ۲/۲ برابر جوانانی است که مدرسه ابتدایی را به پایان رسانده‌اند (بانک جهانی).

تأثیر مدرسه چنان است که کارشناسان اغلب از آن به عنوان «واکسن آموزش» یاد می‌کنند. این فقط بدین خاطر نیست که اطلاعات ایدز در مدارس قابل دسترسی است. به طور کلی آموزش، حس اعتماد به نفس و توانایی جهت دادن به مسیر زندگی را در جوانان تقویت می‌کند. مایکل کلی اضافه می‌کند: «مدرسه یک محافظ اجتماعی بسیار مؤثر است که این امکان را در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌دهد تا اطلاعات دریافت شده را پیش خود تحلیل نمایند و همچنین قدرت و استقلال بیشتری را کسب کنند. همین توان، آنها را برای مقاومت در برابر فشارهای همسالان به میزان قابل توجهی تقویت می‌کند».

«واکسن آموزش»

در چنین شرایطی، نقش یونسکو حیاتی است. برنامه‌ریزی (۲۰۰۴-۲۰۰۸) این سازمان برای آموزش پیشگیری از HIV - ایدز، که در سند همکاری آن با UNAIDS تعریف شده است، آموزش را در کانون اقدامات پیشگیرانه قرار می‌دهد. هدف این است که از طریق همکاری با وزارتخانه‌ها، سازمان‌های غیردولتی، کارشناسان و نیز آموزگاران، این فرصت در اختیار همه قرار داده شود تا با کسب دانش و بینش لازم، تأثیرگذاری ویروس ایدز را محدود کنند. برنامه فوق بر این ایده مبتنی است که پیام ارائه شده تا حد امکان با مخاطبان هدف، هماهنگی داشته باشد. هلنا دروینا، دستیار کارشناس برنامه یونسکو برای رویکرد فرهنگی به HIV - ایدز تأکید می‌کند: «ارزش‌های اجتماعی، مذهب و روابط خانوادگی، همه در تعیین چگونگی تفسیر یک پیام نقش دارند. فعالیتی که بر مبنای مفهوم مرگ تعریف شده باشد، در یک کشور مسیحی و یا یک جامعه معتقد به تناسخ تأثیر مشابهی نخواهد داشت».

دسترسی به درمان‌های ضد رترو ویروسی نیز یک عامل اساسی در امر پیشگیری است. از همین رو، بخشی از برنامه یونسکو به دسترسی جهت مراقبت‌ها و آموزش‌های درمانی اختصاص داده شده است. با اینکه در حال حاضر، درمانی برای بیماری ایدز وجود ندارد، داروهای موجود می‌توانند متوسط طول عمر و کیفیت زندگی را برای افراد فقیر مبتلا به HIV - ایدز بهبود بخشند و کسانی را که به وضعیت سلامت خود مشکوک هستند، به آزمایش دادن تشویق کنند. بنابر آخرین گزارش سازمان بهداشت جهانی، وقتی که معالجه‌ای وجود داشته باشد، میزان مراجعات به منظور مشاوره و آزمایش داوطلبانه در بسیاری از مناطق رو به افزایش می‌رود.

در حال حاضر، نزدیک به ۶ میلیون نفر به داروهای ضد رترو ویروسی نیاز دارند. در سال ۲۰۰۳، تنها ۴۰۰۰۰۰ تن از آنها این داروها را دریافت کردند. طرح ابتکاری «۳ میلیون تا ۲۰۰۵»، که با هدف افزایش شمار بیماران تحت معالجه از سوی سازمان بهداشت جهانی راه‌اندازی شد، چالش دشواری برای اقتصاد کشورها و جامعه بین‌المللی است، اما در اینجا هدف وسیله را توجیه می‌کند. مایکل کلی تأکید می‌کند: «اگر نمی‌خواهیم ایدز به بیماری فقیران تبدیل شود، باید سریع و قاطع عمل کنیم».

«بزرگ‌ترین چالش در راه تحقق اهداف آموزش همگانی»

ماری جوی پیگوتزی، مدیر قسمت ترویج آموزش کیفی

HIV - ایدز تا چه حدی بر اهداف آموزش همگانی تأثیرگذار است؟

HIV - ایدز شاید بزرگ‌ترین چالش بر سر راه اهداف آموزش همگانی باشد. تأثیر این بیماری همه‌گیر بر مدارس به طور قطع بسیار گسترده‌تر از آن است که ما تصور می‌کردیم. ایدز بر عرضه، تقاضا و کیفیت آموزش تأثیر می‌گذارد. در مبتلایان کشورها، آموزگاران اغلب یکی از آسیب‌پذیرترین گروه‌ها هستند. در مورد شاگردان، اگر خودشان و یا یکی از افراد خانواده آنان به این ویروس آلوده شده باشند، دیگر حضور مرتبی در مدرسه نخواهند داشت؛ چرا که در چنین شرایطی ناچار می‌شوند برای کمک به مخارج خانواده کار کنند و علاوه بر همه اینها، تبعیض علیه مبتلایان به HIV - ایدز در مدارس هم وجود دارد. در عین حال، آموزش هنوز مؤثرترین شیوه پیشگیری از ایدز است. باید امیدوار باشیم که وضعیت بحرانی ناشی از این بیماری همه‌گیر، با همه لطمات فاجعه‌باری که به نظام آموزشی وارد می‌آورد، در دراز مدت بتواند از طریق تشویق آموزش توسط همسالان، انطباق بهتر برنامه‌های تحصیلی با آهنگ زندگی کودکان به‌ویژه در مناطق روستایی، و نیز اقدام برای جلوگیری از اعمال تبعیض، به انجام اصلاحاتی در مدارس منجر شود.

– آخرین گزارش UNAIDS حاکی از این است که شیوع این بیماری همه‌گیر، به جای کاهش، به طور مرتب رو به افزایش است. در چنین موقعیتی، یونسکو چگونه باید اقدام کند؟

برای ریشه‌کنی این بیماری، باید به طور عمقی با مسئله برخورد کرد که در این زمینه یونسکو راهبرد آموزش پیشگیری را تعقیب می‌کند و این فقط به معنی انتقال پیام پیشگیری نیست، بلکه باید مردم را به تأمل در زندگی خود و تصمیم‌گیری درست نیز تشویق کرد. مسائلی نظیر تعلیم آموزگاران، گنجاندن مسائل مربوط به HIV - ایدز در برنامه درسی مدارس و توجه به زمینه اجتماعی رشد و توسعه این بیماری همه‌گیر نیز با آموزش پیشگیری ارتباط نزدیکی دارند. حقوق بشر، جنسیت و فقر در فهم این بیماری اهمیت ویژه‌ای دارند. یونسکو در آموزش درمان هم نقشی برای ایفا کردن دارد. علاوه بر این، یونسکو طرح ابتکاری جدیدی را به عنوان بخشی از همکاری‌هایش با UNAIDS راه‌اندازی کرده است. این طرح مبتنی بر تجهیز وزارتخانه‌های آموزش به یک «بسته اطلاعاتی» از روش‌های آزموده شده‌ای است که با موقعیت‌ها و کشورهای مختلف قابل انطباق است.

– در هر صورت، چنین اقداماتی مستلزم عزم سیاسی در بالاترین سطوح است. در نبود چنین عزم سیاسی چه می‌توان کرد؟ رأی‌دهندگان در زمان انتخاب رهبران سیاسی فرصت عمل دارند. آنچه که در تمام موارد ضرورت دارد این است که موفق شویم سکوت را بشکنیم. دولت اوگاندا در انجام دادن چنین کاری بسیار موفق عمل کرده است و می‌تواند الگویی برای تمام کشورهایی باشد که بالاترین آمار ابتلا به این ویروس را دارند. رسانه‌ها نیز در این میان نقش مهمی دارند. همه باید از این حقیقت آگاه شوند که HIV - ایدز مشکل دیگران نیست. در اغلب اوقات، مردم تنها وقتی احساس نگرانی می‌کنند که نزدیکان آنان به این بیماری مبتلا شوند. باید پیش از آنکه وضعیت دچار چنان وخامتی شود، پیام خودمان را به روشنی به مردم منتقل کنیم.

کانون

نوع جدیدی از ویروس

زنان نه تنها از لحاظ جسمانی بیشتر در معرض خطر ابتلا به این بیماری قرار دارند، بلکه از نظر اجتماعی نیز آسیب‌پذیرترند. با این حال، در برنامه‌های پیشگیری از ایدز، در مورد توجه ویژه به نیازهای زنان کوتاهی شده است.

آنجلین مگوندِر به صراحت می‌گوید: «بسیاری از دوستان من اگر شانس مرا داشتند، امروز زنده بودند». این زن ۲۴ ساله زیمبابوهای، که هم‌اکنون سرپرستی یک سازمان کمک‌رسانی به زنان جوان مناطق روستایی را برعهده دارد، می‌داند که بخت با وی همراه بوده است. یک سازمان غیردولتی هزینه مدرسه وی را به عهده گرفت و امکان تحصیلات متوسطه را در اختیارش گذاشت. بعضی از دوستان وی چاره‌ای جز این نداشتند که به پیشنهاد ازدواج پیرمردان پولدار تن بدهند تا بتوانند از عهده مخارج تحصیلی خود برآیند. چند تن از آنها از همین طریق به ویروس ایدز آلوده شدند. چنین داستان‌هایی متأسفانه عمومیت دارند. ده سال پیش، زنان کمتر از مردان به ایدز مبتلا می‌شدند، اما این روند در بعضی از مناطق خاص، جهت عکس به خود گرفته است. در مناطق جنوبی صحرای افریقا، زنان ۵۸ درصد از ۲۹/۴ میلیون مبتلایان کنونی HIV - ایدز را تشکیل می‌دهند. خطر آلودگی زنان جوان افریقایی ۲/۵ درصد بیشتر از مردان است. زنان نه فقط از لحاظ زیست‌شناسی (خطر سرایت بیماری از مرد به زن دو برابر زن به مرد است) بلکه از نظر اجتماعی نیز آسیب‌پذیرترند.

علت: در جوامع مردسالار، زنان آزادی انتخاب چندانی ندارند. آنجلین مگوندِر در تأیید این مطلب می‌گوید: «زنان جوانی مثل من که در مناطق روستایی بزرگ می‌شوند، یاد می‌گیرند که ساکت و مطیع باشند، روی مزرعه و در خانه کار کنند، زود ازدواج کنند و بچه‌دار شوند. چنین تعلیم و تربیتی توان آنها را از جهت بحث و مذاکره با مردان تا حد زیادی پایین می‌آورد. ازدواج هم موجب ایمنی آنها نمی‌شود. بسیاری از زنان از طریق همسران خود آلوده می‌شوند.

کانون

فدراسیون روسیه: مسئله نگرش

بنا بر گزارش سال ۲۰۰۴ UNAIDS، روسیه از جمله کشورهایی است که بالاترین سرعت شیوع ایدز در آنها دیده می‌شود. شمار موارد ثبت شده در سال ۲۰۰۰ تقریباً دو برابر کل موارد قبل از ۱۹۸۷ است. با این حال، اهمیت این بیماری هنوز از سوی اغلب مردم ناچیز انگاشته می‌شود.

پاول واقعاً نمی‌داند چگونه به ویروس HIV آلوده شده است. شاید از زمانی بوده که در متروی زیرزمینی از آمپول معتادان دیگر استفاده می‌کرد. به هر حال، وضعیت جسمانی پاول فوق‌العاده بد است. او ۲۲ سال سن، قادر به کار کردن نیست، با یک مقرری دولتی ناچیز در آپارتمان خرابه‌ای در حومه مسکو زندگی می‌کند و در تلاش است راهی برای ادامه زندگی خود به سوی هر نوع آینده‌ای پیدا کند.

صدها نمونه مشابه با وضعیت اسفبار پاول در سراسر روسیه وجود دارد، اما مردم واقعاً به این موضوع اهمیتی نمی‌دهند. راه‌پیمایی مسکو با عنوان «رژه یادبود»، که به مناسبت روز جهانی ایدز برگزار شد، شرکت‌کنندگان معدود و پوشش خبری اندکی داشت. ماریا ژاکاروا می‌گوید: «ما مشکل ایدز نداریم». وی سپس اضافه می‌کند: «وقتی کسی را نمی‌شناسم که از بیماری ایدز مرده باشد، چرا باید در مراسم یادبود قربانیان ایدز شرکت کنیم؟».

برخورد ماریا به هیچ عنوان استثنایی نیست. ایدز در ابتدای ظهور خود در شوروی سابق، عمدتاً به زندانیان و غیره محدود می‌شد، اما این تصویر در حال تغییر است و با سرعتی بیش از آنکه مقامات مسئول بتوانند از عهده مقابله با آن برآیند، پیش می‌رود. شرایط سخت زندگی بسیاری از مردم در شهرهای شلوغ و پرجمعیت، علاوه بر فقر و حس غالب استیصال بین فقیرترین اقشار مردم، می‌تواند علت این سیر صعودی را تا حد زیادی توضیح دهد. بی‌اطلاعی مرگبار مردم از نحوه انتقال ویروس نیز نقش مهمی ایفا می‌کند و در این رابطه موارد ابتلای زنان هر روز زیاده‌تر می‌شود.

روسیه: بالاترین نرخ جاری موارد ابتلا جدید

با این حال، نگران‌کننده‌ترین ارقام انتقال ویروس، بین معنادان به مواد مخدر تزریقی دیده می‌شود، نرخ رشد سالانه معنادان مواد مخدر ۵ درصد است. در این میان، داروهای جایگزین نظیر متادون در روسیه غیرقانونی هستند، و اغلب از پزشکان نقل قول می‌شود که نصب دستگاه‌های عمومی توزیع سرنگ ضد عفونی شده فقط منجر به سوء استفاده از داروها خواهد شد.

به این ترتیب، چندان عجیب نیست که بنا به ادعای UNAIDS، در حال حاضر بالاترین میزان آلودگی به HIV در دنیا به جمهوری‌های شوروی سابق تعلق دارد. به واقع نیز شورای آگاهی ملی ایالات متحده، که در نقش مشاور رئیس‌جمهور عمل می‌کند، بر این باور است که روسیه می‌تواند در دهه آینده با ۸ میلیون مورد جدید آلودگی به HIV مواجه شود. چنین افزایشی در رقم مبتلایان معادل ۱۰ درصد نیروی کار روسیه خواهد بود.

با این حال، تنها ۲۸۰۰۰۰ مورد HIV – ایدز به طور رسمی در روسیه به ثبت رسیده است، در صورتی که به احتمال قوی رقم حقیقی آن بسیار بیش از این است. به گفته وادیم پوکروفسکی، مقام مسئول مرکز فدرال ایدز، و فعال با سابقه در زمینه ایدز، رقم فوق نزدیک به یک میلیون نفر است. با رشد منفی جمعیت از زمان فروپاشی اتحاد شوروی، تأثیر اقتصادی بیماری همه‌گیر ایدز به شدت محسوس خواهد شد. ویروس HIV نه فقط به از دست رفتن سرمایه انسانی و بهره‌وری منجر می‌شود، بلکه هزینه سالانه رترو ویروس‌ها نیز ضربه سنگینی به بودجه بهداشت وارد می‌کند. بانک جهانی تخمین می‌زند که با قیمت‌های کنونی، هزینه‌های درمانی قابل پرداخت نخواهند بود (بانک جهانی، دفتر روسیه، ۲۰۰۲).

کلید کاهش نرخ آلودگی، در آموزش است. اما چنانکه پوکروفسکی می‌گوید: «ما هر سال ۱ میلیون دلار برای برنامه‌های آگاه‌سازی هزینه می‌کنیم، حال آنکه باید ۷۰ میلیون دلار هزینه کنیم».

یک پزشک روسی متخصص در بیماری‌های همه‌گیر – که می‌خواست ناشناس بماند – به من گفت که شاغلان رشته‌های پزشکی در روسیه به معنای واقعی از دسترسی به هر نوع اطلاعاتی در مورد ویروس ایدز محروم هستند. او در ادامه با دلسردی گفت: «مردم هر روز با علائم شبیه به ایدز در این مجتمع پزشکی وارد می‌شوند و پزشکان همکار من تشخیص نمی‌دهند که فرد مراجعه کننده مبتلا به ایدز است. در هر حال، حتی اگر می‌فهمیدند، چه چیزی را می‌توانستند تجویز کنند؟».

آنچه که برای مبارزه با ایدز در روسیه لازم است، امیدی است که بتواند به عمل تبدیل شود. تعداد مخالفان این سخن زیاد نیست. چالش موجود در غلبه بر ذهن‌ها – و در کنار آن، قلب‌ها – است.

پاول می‌گوید: «من جذامی نیستم. آدم بدی نیستم. من ایدز دارم. به دارو نیاز دارم. همین! به همین سادگی. پس چرا مردم نمی‌خواهند وضعیت را درک کنند و بپذیرند؟».

مونیکا اتارد

در مسکو

کانون

نتایج مختلط در تایلند

مقامات تایلندی با توسل به روش‌های سخت و شدید، موفق شدند گسترش این بیماری را به میزان چشمگیری کاهش دهند. اما به نظر می‌رسد که علائم هشداردهنده بار دیگر اعلام خطر می‌کنند.

«خون» چهره‌های همیشه خندان دارد، و دوست دارد هنگام رانندگی با مسافران گپ بزند. او یک راننده سونگ تائو است؛ نوعی تاکسی جمعی که در خیابان‌های چیانگ مای – دومین شهر بزرگ کشور در ۸۰۰ کیلومتری بانکوک – گشت می‌زند. خون که مرد سرزنده و با نشاطی است، بدون احساس ناراحتی از گرمای خفه کننده‌ای که بر شهر سنگینی می‌کند، یا سر و صدای بی‌وقفه ترافیک، داستان زندگی را بازگو می‌کند. زندگی در سابق، زمانی که در هتل در لندن ظرفشویی می‌کرد، یا زندگی در حال حاضر، با همسرش، دو دخترش ... و خون محرمانه اعتراف می‌کند که گاهی پی ماجراجویی می‌رود. پس ایدز چه؟

خون ۴۳ ساله یکی از تایلندی‌هاست که سخت‌ترین ضربه را از شیوع این بیماری همه‌گیر متحمل شد. از نیمه دهه ۱۹۸۰ تا آغاز دهه ۱۹۹۰، ویروس ایدز با سرعت مرگباری در سراسر کشور، به خصوص در مناطق شمالی که هنوز هم دارای بالاترین آمار ابتلاست، پخش شد. سال ۱۹۸۸، درصد معنادان مواد مخدری که به ویروس HIV آلوده بودند، در شش ماه از صفر به ۳۰ درصد رسید. مطالعه‌ای در ۱۹۸۹ حاکی از این بود که تنها در چیانگ مای ۴۴ درصد از زنان مبتلا به ایدز هستند. در سال ۱۹۹۱، در اوج شیوع بیماری، ۱۴۳/۰۰۰ مورد ابتلا جدید در جمعیت ۶۲ میلیونی کشور سرشماری شد.

سختگیری جدی برای متوقف کردن آلودگی به ایدز

از ۱۹۹۱، مقامات تایلندی برخورد شدید و قاطع با این بحران را آغاز کردند. در عین حال، آگاهی‌های مربوط به خطرات ویروس و نحوه مراقبت از خود در برابر این بیماری، به طور مرتب از رادیو و تلویزیون پخش می‌شد. سومینگ چارونسوک، مشاور کشوری برنامه UNAIDS در بانکوک می‌گوید: «مؤثر بودن این رویکرد، نتیجه پشتیبانی و تعهد عالی‌رتبه‌ترین مقامات دولتی بود که از طریق تعداد بی شماری از کارگزاران، از پلیس گرفته تا نیروهای نظامی و سازمان‌های غیردولتی، در جامعه بازتاب می‌یافت».

حاصل آنکه، رقم موارد جدید ابتلا در سال ۲۰۰۲ به یک ششم رقم اولیه؛ یعنی ۲۳۶۷۳ مورد رسید و برخورد شدید با این بیماری سبب شد که تایلند به عنوان کشور نمونه در منطقه معرفی شود، به ویژه در مقایسه با بعضی از همسایگانش، مثل هند که در آن ویروس ایدز با سرعت انفجاری در حال پخش شدن است. به اعتقاد UNAIDS، تایلند یکی از معدود موارد موفقیت در مبارزه با این بیماری است.

کاهش بودجه

با وجود این، در حالی که آمار و ارقام غیرقابل انکار هستند، واقعیت موجود مبهم‌تر جلوه می‌کند. نخست به سبب آنکه وقوع بحران اقتصادی ۱۹۹۷ در آسیا منجر به کاهش جدی بودجه تخصیص داده شده برای مبارزه با ایدز شد. بسیاری از سازمان‌ها به دلیل کمبود بودجه ناچار شدند که تعطیل گردند. وزارت آموزش، علی‌رغم نقش مهمی که در پیشگیری دارد، کمتر درگیر این مسئله می‌شود. آلیس اشمیت، از دفتر یونسکو در بانکوک، در توضیح این امر می‌گوید: «آموزگاران موظف هستند روش‌های پیشگیری را در کلاس‌ها آموزش بدهند، اما اغلب این کار را نمی‌کنند؛ زیرا خود در این رابطه تعلیم کافی ندیده‌اند و اگر همه آنها با ویروس HIV آشنا باشند، بعضی از مقامات آموزشی عالی‌رتبه در بالاترین سطوح هستند که اطلاعات بسیار اندکی در مورد این بیماری دارند».

در چیانگ مای، تصویر تایلند به عنوان یک مورد نمونه از سوی برخی زیر سؤال رفته است. مدیر یک سازمان غیردولتی که ترجیح می‌دهد ناشناس بماند می‌گوید: «آمار مربوط به موارد جدید ابتلا، به شدت با حقیقت امر فاصله دارد.

جوانانی که به مواد مخدر اعتیاد دارند، علاوه بر اقلیت‌های بومی و مهاجران، اکنون جزو اقشار در معرض خطر و آسیب‌پذیر محسوب می‌شوند. موانگ، یک راهب جوان بودایی در مورد ایالت‌شان می‌گوید: «در کشور من میانمار، بسیاری از روستاییان به دنبال بخت و اقبال خود به شهرهای بزرگ تایلند می‌روند. بعضی از آنها وقتی که برمی‌گردند، از مالاریا و یا سل می‌میرند. آنها نمی‌دانند که ویروس را با خودشان آورده‌اند».

تبعیض علیه بیماران ایدز

موانگ برای حضور در یک کارگاه آموزشی سه روزه با موضوع ایدز به چیانگ‌مای آمد. حدود ۳۰ راهب و کارآموز در معبد قدیمی وات پاپائو، به دور از سر و صدا و همه‌مهمه دائمی شهر، در سکوت، مشغول یادداشت‌برداری بودند. روی تخته سیاه، نقش یک کشتی به چشم می‌خورد. روی عرشه کشتی زنان بارداری، کارگران، معتادان، مهاجران و کودکان دیده می‌شدند. سؤالی که از راهبان شد این بود که در صورت بروز طوفان، اول باید چه کسی را به دریا انداخت؟ سانگا متا، سازمان غیردولتی ترتیب‌دهنده این کارگاه‌ها، با این طرح به ارائه برنامه‌های پیشگیری بر پایه تعلیم بودایی می‌پرداخت. هدف این طرح آن بود که راهب‌ها در بازگشت به اجتماعات محلی خود، در تلاش‌های پیشگیرانه مشارکت ورزند و نقش مؤثری را در کاهش سوء شهرت مبتلایان به این بیماری ایفا کنند.

در کشوری که تقریباً یک میلیون نفر به HIV آلوده هستند، طرد مبتلایان همچنان عمومیت دارد. در این مورد، نمونه‌های کارمندان اخراجی و یا دانش‌آموزان محروم از تحصیل کم نیستند. گرت لاول، مدیر پروژه‌های توسعه شهری ریجویس (Rejoice)، که یک سازمان توزیع‌کننده دارو بین بیماران است، در توضیح این امر می‌گوید: «در مناطق روستایی که میزان آلودگی بسیار بالاتر است، بدن‌امی و طرد مبتلایان کمتر به چشم می‌خورد، به این دلیل ساده که ایدز به یک واقعیت زندگی روزمره مردم مبدل شده است. اما در شهرها می‌توان مدارسی را که کودکان آلوده به HIV را اخراج کرده‌اند، به راحتی برشمرد». در آستانه پانزدهمین همایش بین‌المللی ایدز که ماه ژوئیه گذشته در یک هتل ۴ ستاره در بانکوک برگزار شد، مسئولان این هتل هیچ‌گونه دغدغه‌خاطری از لحاظ تفکیک مشتریان، بنا به وضعیت آلودگی آنها به ویروس HIV نداشتند؛ از مبتلایان به ویروس ایدز درخواست می‌شد که غذای خود را جدا از سایر مهمانان صرف کنند.

با این حال، مقامات تایلندی با اتکا به آمار، همچنان از موفقیت کشور خود دفاع می‌کنند. سومپونگ چاروئنسوک اصرار می‌ورزد: «تایلند امروز از آنچه که می‌توان برای متوقف کردن گسترش ایدز انجام داد، هنوز یک نمونه عالی است»، اگرچه فقط تا زمانی که اقدامات پیشگیرانه، به ویژه در مورد جوانان ادامه داشته باشد، در غیر این صورت ممکن است دیگر نتوان تایلند را به عنوان یک نمونه خوب در نظر گرفت.

اگنس باردون در چیانگ مای

پیشگیری تخیلی

مجموعه‌های تلویزیونی، در متن روابط پرکشش احساسی و صحنه‌های پرحادثه، بینندگان را به طور ضمنی به پیشگیری تشویق می‌کنند و محبوبیت شگفت‌انگیزی بین تماشاچیان دارند.

آیا سیفوی پرستار، این جوان خوش قیافه سیاه‌پوست، عاشق آیانداى جذاب، یکی از پزشکان درمانگاه محل کارش می‌شود و یا پیش شانتال، دوست سابقش باز می‌گردد؟ این سؤالی بود که بینندگان تلویزیون افریقای جنوبی را هفته‌ها در هیجان و تعلیق نگاه داشت. شخصیت‌های مجموعه تلویزیونی «شهر احساس» که همگی جوان و جذاب و متعلق به جامعه پس از تبعیض نژادی هستند، با سختی‌های عشق و خیانت آشنایی دارند. اما آنچه که به واقع این مجموعه داستانی را از سایر مجموعه‌ها متمایز می‌کند آن است که در حاشیه یک داستان عشق معمولی، به مسائل جدی به ویژه ایدز می‌پردازد. در این داستان، سیفو که سرانجام از شانتال درخواست ازدواج می‌کند، درمی‌یابد که شانتال به بیماری ایدز مبتلاست. وی در ابتدا از شنیدن این خبر منقلب می‌شود، اما سرانجام تصمیم می‌گیرد در کنار شانتال بماند.

«شهر احساس» از زمان شروع پخش در سال ۱۹۹۴ تا به امروز، از محبوبیت خلل‌ناپذیری برخوردار بوده است. هر هفته بیش از ۱۳ میلیون بیننده، که اغلب آنها سیاه‌پوست هستند، روی صفحه تلویزیون می‌خکوب می‌شوند و این در حالی است که طرح این مجموعه نه توسط یک فیلمنامه‌نویس و یا شبکه تلویزیونی، بلکه از سوی یک سازمان غیردولتی تهیه شده است. یک شرکت تلویزیونی خصوصی، مسئولیت کارکردن روی جنبه‌های تولیدی و خلاق مجموعه را برعهده دارد، اما محتوای داستان توسط سازمان معتبر و شناخته‌شده‌ای با عنوان مؤسسه بهداشت و توسعه ارتباطات (IHDC) تدوین می‌شود.

سو گلدستاین، مدیر تحقیقات IHDC توضیح می‌دهد: «برای تهیه هر قسمت، مقدمات و مراحل بسیاری طی می‌شود. ما به طور منظم گروه‌هایی را برای بحث و بررسی موضوعات در خارج از سازمان و ترجیحا در مناطق محروم سازمان می‌دهیم. در این مرحله است که موضوعات موجود را شناسایی می‌کنیم. در مرحله بعد، با تهیه‌کنندگان و فیلمنامه‌نویسان کار می‌کنیم تا بتوانند این موضوعات را در طرحی داستانی بگنجانند». فیلمنامه نوشته شده، سپس برای ارزیابی بیشتر در اختیار گروه‌های بحث و بررسی، فعالان اجتماعی، مبتلایان به ایدز و بستگان آنها قرار داده می‌شود. نتیجه، میزان بالایی از واقع‌گرایی است که در ترکیبی ماهرانه با ماجراهای پرکشش احساسی موفق شده است تا میلیون‌ها بیننده پر و پا قرص را به خود جذب کند.

موفقیت بین بینندگان

«شهر احساس» تنها مجموعه تلویزیونی نیست که آموزش و سرگرمی را با هم تلفیق کرده است. در چند سال اخیر، داستان‌نویسی به شکل فزاینده‌ای، برای انتقال پیام پیشگیری، مورد استفاده قرار گرفته و از سوی بینندگان، با استقبال بی سابقه‌ای مواجه شده است. مجموعه تلویزیونی «جاسوس وی جی» یکی از پربیننده‌ترین برنامه‌های تلویزیونی در این کشور است. کارآگاه جاسوس وی جی، مثل همه شخصیت‌های این چینی، پردل و جرأت است، اهل هیجان و ماجراجویی است، سر به سر همکارش می‌گذارد و همیشه شخصیت منفی داستان را شکست می‌دهد. این قهرمان، که در مناطق روستایی از محبوبیت فراوانی برخوردار است، یک ویژگی غیرمعمول برای چنین نمونه شخصیتی دارد؛ او مبتلا به ایدز است. ایدز در برزیل، زادگاه مجموعه‌های تلویزیونی کوتاه، در برخی از مجموعه‌های داستانی ظاهر شده است. بعد از اینکه یکی از شخصیت‌های نوجوان «مالاکائو»، که برنامه‌ای برای مخاطبان جوان است، فهمید که به HIV آلوده شده است، شمار بینندگان این برنامه تا حد زیادی افزایش یافت.

مجموعه‌های تلویزیونی با محبوبیتی که بین مردم دارند، وسیله‌ای عالی برای انتقال اطلاعات به شمار می‌آیند، به ویژه از آن جهت که زوایای منطقی شخصیت‌ها را هدف نمی‌گیرند. سوگلدستاین در توضیح می‌گوید: «مسائل مربوط به عشق، بر فرآیندهای عاطفی بسیار پیچیده‌ای مبتنی هستند. یک مجموعه تلویزیونی می‌تواند ناندانسته‌ها را با تمام پیچیدگی‌های عاطفی‌شان مورد کاوش و بررسی قرار دهد. مری مایرز، مشاور مستقل در توسعه ارتباطات و مؤلف کتابی در همین زمینه، می‌گوید: «این نوع برنامه‌ها بینندگان را وامی‌دارند تا به شکل عمیق و مؤثری با شخصیت‌های داستان احساس ارتباط و نزدیکی کنند. این ارتباط موجب تسهیل بحث و گفت و گو می‌شود و می‌تواند در تحول رفتاری مؤثر واقع شود».

شواهدی برای تأثیرگذار بودن این مجموعه‌ها وجود دارند. در ژاپن، هم‌زمان با پخش مجموعه داستانی «کامیاساما مو سوکشیداکه» که داستان دانشجوی دختری را به تصویر می‌کشد که به HIV آلوده می‌شود، شمار مراجعه‌کنندگان برای انجام آزمایش HIV دوبرابر شد.

کمک‌های مالی اهداکنندگان

از همین روست که مؤسسات سرمایه‌گذاری، که یک منبع اصلی تأمین بودجه به حساب می‌آیند، توجه جدی خود را به مجموعه‌های داستانی تلویزیونی معطوف داشته‌اند. مؤسسه بهداشت و توسعه ارتباطات، خالق «شهر احساس»، بیشتر بودجه خود را از طریق اهداکنندگان خارجی نظیر اتحادیه اروپا، ژاپن و یا بریتانیا تأمین می‌کند. تولید مجموعه هندی «جاسوس وی جی» مدیون حمایت مالی سازمان ملی نظارت بر ایدز (NACO) و بنیاد خبرگزاری BBC است.

بدین ترتیب، در حالی که بسیاری از تلاش‌های رسمی با شکست مواجه شده‌اند، مجموعه‌های تلویزیونی، تنها در صورتی که ساختارهای بهداشتی و اجتماعی با آنها هماهنگی داشته باشند، می‌توانند به موفقیت دست یابند. چنانکه مری مایرز تأکید می‌کند: «تولیدکنندگان باید برای دسترسی به اهداف خود با خدمات بهداشتی و بازیگران متن اجتماع همکاری داشته باشند. اگر بنا باشد اکثر بینندگان دسترسی به آزمایش نداشته باشند و یا از عهده آن برنایند، فایده‌ای ندارد که قهرمان یک مجموعه تلویزیونی، اهمیت انجام دادن این آزمایش را برای آنها به نمایش بگذارد».

اگنس باردون

بیش از یک دهه است که یونسکو در زمینه آموزش پیشگیری از HIV - ایدز فعالیت می‌کند. از جمله فعالیت‌های این سازمان در طی این دوره می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱۹۹۰: بخش آموزش پیشگیری، به طرح یک چارچوب مفهومی برای تشخیص راهبردها و حوزه‌های حائز اولویت برای اجرای برنامه‌های آموزش پیشگیری اقدام کرد.

۱۹۹۳: یونسکو در قالب طرحی مشارکتی، به همکاری با بنیاد جهانی تحقیق و پیشگیری از ایدز پرداخت. نشریه آموزش مراقبت‌های بهداشتی در مدارس برای پیشگیری از ایدز و امراض مقاربتی مسری، شامل مجموعه منابعی برای استفاده طراحان برنامه‌های درسی، با توجه به مضامین مختلف اجتماعی - فرهنگی، تدوین شد و با همکاری سازمان بهداشت جهانی به چاپ رسید.

۹۸ - ۱۹۹۴: بسط و توسعه طرح‌های ملی پیشگیری

۱۹۹۸: یونسکو با همکاری UNAIDS، به راه‌اندازی طرحی با عنوان یک رویکرد فرهنگی به مراقبت‌ها و پیشگیری از HIV - ایدز اقدام کرد. از زمان شروع طرح تاکنون، مطالعات موضوعی و کشوری، کارگاه‌های کارآموزی و ایجاد حساسیت، و طرح‌های آزمایشی به مورد اجرا درآمده‌اند.

۱۹۹۹: یونسکو و UNAIDS طرحی ابتکاری را در ارتباط با HIV - ایدز و حقوق بشر به اجرا درآوردند.

۲۰۰۰: انتشار جمعیت‌های مهاجر و HIV - ایدز با مشارکت UNAIDS، انتشار رسانه‌ها و HIV - ایدز در جنوب و شرق آفریقا: یک کتاب مرجع.

مؤسسه بین‌المللی برنامه‌ریزی آموزشی وابسته به یونسکو، برنامه‌ای با مضمون «تأثیر HIV - ایدز بر آموزش» را اجرا کرد.

۲۰۰۱: انتشار راهنمای مرجع المینا در زمینه HIV - ایدز و آموزش؛

مشارکت در انتشار گزارش ایدز در آسیای جنوب شرقی؛

انتشار HIV - ایدز و حقوق بشر: بسته اطلاعاتی عملی برای جوانان با مشارکت UNAIDS؛

انتشار چهار راهنمای روش‌شناختی در زمینه تعریف پاسخ‌های فرهنگی مناسب برای HIV - ایدز.

۲۰۰۲: تأسیس دفتر جهانی اطلاع‌رسانی در زمینه HIV - ایدز از سوی یونسکو برای پرداختن به تأثیر HIV - ایدز بر آموزش و نیز برنامه درسی مورد نیاز برای آموزش پیشگیری HIV - ایدز.

۲۰۰۳: پاسخ‌های بخش آموزش به HIV - ایدز در نیجریه. گزارش و چارچوب عملی.

دوره کارآموزی برای آشنایی آموزگاران با راهنمای آموزش پیشگیری از HIV - ایدز و بسته اطلاعات ویژه برای وزارتخانه‌ها از سوی یونسکو، بانکوک.

تأسیس دفتر و ام‌های جزئی از سوی یونسکو و UNAIDS برای حمایت از پیاده‌سازی طرح‌های جوانان در ارتباط با موضوع تبعیض علیه HIV - ایدز.

میزگرد بدنامی و تبعیض: رویکردی انسان‌شناختی و انتشار گزارش میزگرد در چارچوب مبارزه جهانی علیه ایدز.

انتشار جزوه راهنما در زمینه ایدز و تغاثر: چگونه از تغاثر برای مبارزه با ایدز استفاده کنیم - راهنمایی برای گروه‌های تغاثر جوان، و در ادامه، برگزاری جلسات کارآموزی برای کارآموزان کشورهای فرانسه زبان آفریقای غربی.

۲۰۰۴: زیستن و یادگیری در دنیای HIV - ایدز، مجموعه‌ای آموزشی برای جوانان و والدین و آموزگاران آنها، گردآوری شده با مشارکت مدارس عضو شبکه طرح مدارس وابسته (ASPnet) و با حمایت مالی UNAIDS.

اجرای تحلیل موقعیتی HIV - ایدز بین کودکان درگیر با شرایط ناگوار در لسوتو، نامیبیا، و زامبیا.

ابتکاری جهانی برای آموزش پیشگیری و HIV - ایدز با عنوان «به سوی نسلی فارغ از ایدز: ابتکاری جهانی برای گسترش آموزش پیشگیری از HIV - ایدز» توسط یونسکو و UNAIDS به اجرا درآمده است.

شوگ درمانی در برزیل

برزیل با تلفیق اقدامات پیشگیرانه و دسترسی رایگان به داروهای درمانی موفق شده است تا بیماری همه‌گیر ایدز را تحت کنترل درآورد.

انفجاری؛ این کلمه‌ای بود که برای توصیف شیوع ایدز در برزیل به کار می‌رفت. در سال ۱۹۹۲، بانک جهانی پیش‌بینی کرد که در ۲۰۰۰، شمار مبتلایان به این بیماری از مرز یک میلیون خواهد گذشت. رشد جمعیت برزیل؛ کشوری با حدود ۱۷۰ میلیون نفر جمعیت، به وحشت از شیوع گسترده بیماری، نظیر آنچه که افریقا را درنوردیده بود، دامن می‌زد. اما با اینکه برزیل با بیش از ۶۰۰/۰۰۰ نفر آلوده به HIV، یکی از پر مبتلایترین کشورهای امریکای لاتین به شمار می‌رود، آمار فعلی نشان‌دهنده رقمی بسیار پایین‌تر از پیش‌بینی‌های فاجعه‌بار سال ۱۹۹۴ است. این کشور حتی برای بسیاری از کشورهای در حال توسعه که با این بیماری همه‌گیر، دست و پنجه نرم می‌کنند به نمونه‌ای مثال زدنی تبدیل شده است. اتخاذ سیاست‌های متهورانه از سوی مقامات رسمی برازیلیا، به ویژه پیگیری فعال اقدامات پیشگیری و نیز، از ۱۹۹۶ به بعد، توزیع رایگان داروهای ضد رترو ویروسی بین بیماران، تا به حال نتایج مؤثری داشته است. در حال حاضر، ۱۴۰/۰۰۰ برزیلی، یا کمابیش تمام کسانی که از آلودگی خود اطلاع دارند، داروی رایگان دریافت می‌کنند. نتیجه آنکه نرخ مرگ و میر ناشی از ایدز از سال ۱۹۹۷ به نصف رسیده است و برخلاف آنچه که برخی از آن می‌ترسیدند، دسترسی گسترده به درمان تأثیر نامطلوبی در امر پیشگیری نداشته است. رقم موارد جدید آلودگی به HIV، که در دهه ۱۹۹۰ معادل سالانه ۲۵/۰۰۰ نفر بود، در ۲۰۰۳ به ۲۲/۰۰۰ نفر کاهش یافت. به علاوه، الگوهای رفتاری خطر خیز تغییر کرده است.

به گفته الکساندر گرابنیرو، هماهنگ‌کننده ملی برنامه مبارزه با ایدز و امراض مقاربتی مسری در برزیل (STDs) که تحت نظارت وزارت بهداشت کشور عمل می‌کند، «امروزه ممکن نیست بتوانیم در جهت پیشگیری تلاش کنیم و به مقوله درمان بی‌توجه بمانیم. منطقی نیست که مردم را متقاعد کنیم تا مواظب باشند، اما کسانی را که بیمارند درمان نکنیم». در عین حال، پیاده‌سازی چنین سیاست مبتکرانه‌ای به سهولت میسر نشد. از ۱۹۹۷، برزیل شروع به تولید نمونه‌های ژنریک آن دسته از داروهای ضد رترو ویروسی کرد که یا از ابتدا به ثبت نرسیده بودند و یا دیگر کسی حق انحصاری بر آنها نداشت. دولت برزیل همچنین موفق شد، پس از کشمکش فراوان با گروه‌های عمده داروسازی دنیا، داروهای انحصاری را با تخفیف‌های ۴۰ تا ۷۰ درصدی تهیه کند.

ائتلاف جهانی یونسکو - مکسی لیور

در پی اجرای طرح مشترک یونسکو و مکسی لیور ناشر و کتاب‌فروش، گروه فرهنگ و توسعه، کمکی بالغ بر ۲۱/۰۰۰ یورو دریافت کرد. کتاب‌فروشی‌های زنجیره‌ای مکسی لیور، که در فرانسه و بلژیک فروشگاه دارند، در آوریل گذشته با یک هفته فروش ویژه، به استقبال «روز جهانی کتاب و حق مؤلف» رفتند. گروه فرهنگ و توسعه از عواید این برنامه برای خرید کتاب‌های تولیدی ناشران افریقایی استفاده کرد. این کتاب‌ها سپس به فقیرترین کتابخانه‌های سنگال اهدا شد. این طرح بخشی از برنامه یونسکو به عنوان «ائتلاف جهانی برای تنوع فرهنگی» است که با هدف حمایت از رشد صنعت فرهنگ در کشورهای در حال توسعه تدوین گردید. در جریان مراسم اهدای این کمک مالی، زاویه شامبون، رئیس هیئت‌مدیره و مدیرعامل انتشارات مکسی لیور، خواستار «تکرار این تجربه مشترک با یونسکو به عنوان بخشی از فعالیت‌های نوبت آینده روز جهانی کتاب» شد.

گلوبو و یونسکو متحد می‌شوند

گلوبو، شبکه تلویزیونی برزیلی و یونسکو در آوریل گذشته با امضای یک تفاهم‌نامه، نیروهای خود را برای طرح‌هایی نظیر برنامه Criança Esperança متحد کردند. این برنامه که در سال ۱۹۸۶ توسط رد گلوبو راه‌اندازی شد، تا امروز بیش از ۴۰ میلیون دلار برای تأمین مالی حدود ۴۸۵۰ طرح جمع‌آوری کرده است. بیش از ۲/۷ میلیون کودک و نوجوان برزیلی از این طرح‌ها بهره می‌برند. این اقدام، الهام‌بخش فعالیت‌های مشابهی در آرژانتین، کلمبیا، و اکوادور نیز شده است. همکاری گلوبو و یونسکو طرح‌های دیگری را نیز مورد توجه قرار می‌دهد که عبارت اند از: «گلوبو و دانشگاه، دوستان مدرسه» که به تحکیم نقش مدارس به عنوان مراکز فرهنگی عمومی می‌پردازد، «فضاهای باز» که با گشایش مدارس عمومی در تعطیلات آخر هفته دسترسی به فرهنگ را امکان‌پذیر می‌سازد، ورزش و سایر فعالیت‌های اوقات فراغت، طرح‌های اقدام جهانی (Ação Global) و نسل صلح (Geração de Paz)، و غیره...

دایملر کرایسلر و یونسکو، برندگان مسابقه جهانی مدارس را اعلام می کنند

«مسابقه جهانی مدارس» که توسط یونسکو و دایملر کرایسلر برگزار شد، با برتری تیم‌های مشترک آذربایجان و نیجریه، آلمان و کویت، و فیجی و جمهوری چک خاتمه یافت. هیئت بین‌المللی داوران، این برندگان را از میان ۵۰ شرکت‌کننده نهایی از ۳۶ کشور برگزید. این شرکت‌کنندگان دعوت شده بودند تا با حضور و ارائه کار خود در نخستین مسابقه جهانی مدارس شرکت کنند. تیم مشترک آذربایجان و نیجریه، رتبه اول را کسب کرد. این تیم یک بازی مشترک بین فرهنگی ابداع کرده، و زندگی روزانه خود را در قالب عکس برای مدرسه شریک خود به تصویر کشیده بود. تیم آلمان، به همراهی مدرسه شریک خود از کویت، در جایگاه دوم ایستاد. در طرح مشترک این دو تیم، دانش‌آموزان با خلق اقتباسی از نمایشنامه «طوفان» ویلیام شکسپیر، وقایع این نمایشنامه را به ایستگاه باغ وحش برلن و یک مکان مرکزی در کویت منتقل کرده بودند. جالب‌ترین قسمت این طرح، اجرای این نمایش در برلن و کویت بود.

جایزه سوم، به کار مشترک مدارس فیجی و جمهوری چک تعلق یافت. این دو تیم طی یک مطالعه که توسط دانش‌آموزان مدارس جمهوری چک انجام شد، به بررسی و مقایسه زندگی جوانان در دو کشور پرداختند و سپس یافته‌هایشان را روی پایگاه‌های اینترنتی خود منتشر کردند. علاوه بر این، تیم فیجی با طراحی یک آلبوم رنگین، عناصر سنتی فرهنگ خود را به تصویر کشیده بود.

جایزه ویژه نیز به تیم مشترک غنا و مکزیک اختصاص داده شد. دانش‌آموزان این تیم با سرودن یک آواز، بیماری مرگبار ایدز و زیبایی زندگی را توصیف کرده بودند.

بیش از ۲۴۰۰۰ دانش‌آموز در قالب ۱۴۶۶ تیم از ۱۲۶ کشور در مسابقه جهانی مدارس شرکت کردند. مضمون اصلی مسابقه، همکاری دانش‌آموزان مدارس شریک با یکدیگر برای طرح و توسعه یک ایده مبتکرانه و خلاق بود.

«مسابقه جهانی مدارس» قسمتی از یک طرح ابتکاری مشترک دایملر کرایسلر و یونسکو با عنوان «گفت و گوی من - گفت و گو و تبادل بین فرهنگی» بود که در اکتبر ۲۰۰۳ شروع به کار کرد. هدف از این طرح تشویق درک، احترام و مدارا بین تمدن‌ها، و ترغیب جوانان برخاسته از پیشینه‌های فرهنگی متفاوت به ارتباط با یکدیگر بود.

www.mondialogo.com

هنرمندان صلح یونسکو سه برگزیده صلح یونسکو

ناواره اسکات مومادی، نویسنده و نقاش آمریکایی، در ۱۲ مه ۲۰۰۴ به پاس فعالیت‌ها و موفقیت‌های برجسته‌اش در حمایت از احیا و حفظ میراث و اجتماعات و سنت‌های فرهنگی بومیان آمریکا و همچنین پایبندی او به برنامه گفت و گوی بین فرهنگی یونسکو و پاسداری از فرهنگ‌های بومی به عنوان هنرمند صلح یونسکو برگزیده شد.

بنیاد بوفالو، که آقای مومادی بنیانگذار آن است، در صدد شد تا با همکاری یونسکو و با هدف حفظ و تجدید حیات میراث معنوی بومیان آمریکا تعدادی مراکز چند رسانه‌ای محلی راه‌اندازی نماید. این مراکز، با مشارکت جوامع بومیان آمریکا و با بهره‌گیری از فناوری‌های ارتباطی سنتی و الکترونیک، برپا شد.

مومادی در سال ۱۹۶۹ برای نخستین داستانش به نام «خانه‌ای ساخته شده از طلوع»، موفق شد جایزه پولیتزر ادبیات داستانی را دریافت کند. از آثار دیگر او می‌توان به: «راه کوهستان بارانی»، «نام‌ها»، «کودک باستانی» و «مرد ساخته شده از کلام» اشاره کرد.

موزه ملی بومیان آمریکا، در سال ۲۰۰۴ در واشنگتن افتتاح شد. مانو دیبانگو (کامرون)، یکی از معروف‌ترین موسیقیدانان پرتلفدار افریقایی، روز ۲۷ مه به پاس کمک‌هایش به توسعه هنر، صلح و گفت و گوی بین فرهنگ‌های جهان، به جرگه هنرمندان صلح یونسکو پیوست.

مانو دیبانگو که در ۱۹۳۳ در دوالای کامرون به دنیا آمد، پدر سبک موسیقی ماکوساست. دیبانگو طی پنج دهه گذشته، به عنوان آهنگساز و نوازنده ساکسوفون برنامه‌هایی را در اروپا، آفریقا و ایالات متحده برگزار کرد. مجموعه کارهای متعدد وی بر موسیقی مردمی سه قاره تأثیرگذار بود و وی را در عرصه بین‌المللی به عنوان هنرمندی اصیل، که در کار خود از موسیقی افریقایی و افریقایی-آمریکایی الهام می‌گیرد، معرفی کرد.

میاکو یوشیدا، بالرین ژاپنی، روز ۲۱ ژوئیه، به پاس کمک‌های چشمگیری و نیز به سبب تعهد و پایبندی وی به آرمان و اهداف یونسکو در زمینه برنامه‌های آموزش هنر، به عنوان هنرمند صلح یونسکو برگزیده شد.

میاکو یوشیدا در سن ۹ سالگی آموختن هنر باله را شروع کرد. وی پس از کارآموزی در توکیو در سال ۱۹۸۳ به منظور ادامه تحصیل در «مدرسه سلطنتی باله» به لندن رفت. میاکو یوشیدا در ۱۹۸۸ به رتبه هنرمند اصلی در «گروه باله سلطنتی سدلر ولز» (با نام فعلی باله سلطنتی برمنگام) ارتقا یافت. در ۱۹۹۵ به «گروه باله سلطنتی» پیوست. وی در طول فعالیت حرفه‌ای خویش موفق به دریافت جوایز و کسب افتخارات متعددی از جمله «بالرین سال» ۱۹۹۱ شد. یوشیدا استعداد فراوان خود را در نقش‌های اصلی بزرگ‌ترین نمایش‌های باله جهان نظیر: دریاچه قو، رومئو و ژولیت، ژیزل، سیندرلا، دن کیشوت و کوپلیا به نمایش گذاشت. فهرست کامل هنرمندان صلح و سفیران حسن‌نیت یونسکو روی آدرس زیر در اینترنت قابل دسترسی است:

www.unesco.org/goodwill

زیر ذره بین

چای در صحرا

پس از یک تعلیق ۲۳ ساله، موسم تن تن در قالب نمایشگاهی برای عرضه میراث معنوی مراکش، حیاتی دوباره یافت.

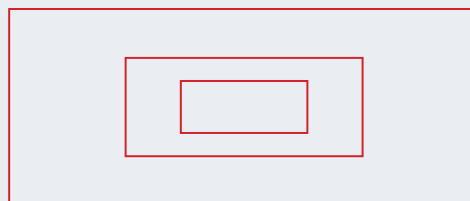
«می‌دانید چطور استخوان شکسته را معالجه می‌کنیم؟ آدم را توی شن و ماسه چال می‌کنیم، به این ترتیب استخوان خودش جا می‌افتد». این نکته‌ای بود که عطار صحرایی مسئول چادر داروهای سنتی، با شادی به اطلاع بازدیدکنندگان فرانسوی رساند. وی سپس به معرفی انواع داروهایش پرداخت که برای درمان دردها و بیماریهای معمول، از سوء هاضمه گرفته تا برونشیت از آنها استفاده می‌شود. این صحنه در موسم تن تن امسال جریان داشت؛ یک جشنواره سنتی که از سیزدهم تا نوزدهم سپتامبر ۲۰۰۴ در این شهر جنوبی مراکش برگزار شد و چندین هزار تن از چادر نشینان بیش از ۳۰ قوم صحرایی را برای نمایش فرهنگ عامه و آداب و رسوم بی‌مانند خود گرد هم آورد. دیدنی‌های دیگر موسم عبارت بودند از: فانتازیا - اسب‌سواری که با هماهنگی کامل می‌تاختند و تفنگ‌هایشان را شلیک می‌کردند - و نیز شترهای خوش‌قواره و اصیل مسابقه، قصه‌گویی و شعرخوانی در گویش‌های محلی، زنان جوان هلله‌کش در جامه‌های عروسی و زیورآلات نقره‌ای عتیقه، و خوانندگان و نوازندگانی که از مناطقی به دور دستی مالی و موریتانیا، به مراکش آمده بودند.

موسم تن تن در گذشته یک رویداد بزرگ اجتماعی، تجاری و فرهنگی برای اقوام بیابانی به شمار می‌آمد. این گردهمایی همه ساله در بزرگداشت سید محمد لاقدف، روحانی مقدس و مورد احترام برپا می‌شد، اما در دهه ۱۹۷۰ به تدریج منسوخ شد. با پیشنهاد کیتین میونوز، کاشف اسپانیایی و سفیر حسن نیت یونسکو، این سازمان در چارچوب برنامه‌های ترویج میراث فرهنگی معنوی و زبانی به‌ویژه گروه‌های بومی به خطر افتاده، احیای این مراسم فرهنگی را برعهده گرفت.

در جریان برنامه‌های امسال، موسم تن تن به عنوان: یک گردهمایی قومی، چهار راه فرهنگی، مکانی دیدنی برای جهانگردان، و نیز بزرگداشتی از راه و روش باستانی زندگی اقوام چادر نشین، حیاتی دوباره یافت.

استادیوم فرانسه - جام BNP Paribas فراخوانی ارزش‌ها به رولان گروس

مسابقات تنیس استادیوم فرانسه، جام BNP Paribas برای سومین سال متوالی توسط استادیوم فرانسه و گروه مالی BNP و با پشتیبانی یونسکو برگزار شد. بیش از ۳۰۰ تنیس‌باز نوجوان ۱۲ تا ۱۴ سال از بیش از ۶۰ کشور در این مسابقه، که به عنوان «رولان گروس نوجوانان» معروف شده است، شرکت کردند. یونسکو، هم‌زمان با این رقابت‌ها، به برپایی یک رشته فعالیت در مکان برگزاری مسابقات واقع در حومه پاریس اقدام کرد. تنیس‌بازان جوان می‌توانستند در فواصل مسابقات، با دسترسی به اطلاعاتی در مورد ارزش‌های مربوط به آموزش، علوم و فرهنگ، نقش اساسی چنین مفاهیمی را در فرآیند توسعه درک کنند. آنها همچنین می‌توانستند با ثبت‌نام در بعضی از کارگاه‌ها، مفاهیم و موضوعاتی مانند استفاده غیرمجاز از داروهای نیروبخش، یادگیری ارزش‌ها و تنوع فرهنگی از طریق ورزش، و عدم خشونت را مورد بررسی قرار دهند. در سال ۲۰۰۴ برای نخستین بار، مرحله نهایی مسابقات در زمین اصلی رولان گروس انجام شد. نسیم سیلا از فرانسه و رنه راینهارد از هلند به ترتیب برنده جام در گروه‌های مردان و زنان شدند.

فرصتی برای مبادله

موسم تن تن نه فقط یک جشنواره رنگارنگ و تماشایی، بلکه فرصتی نادر برای مبادله بین صحرانشینان و جمع متنوعی از بازدیدکنندگان سرشناس بود. در برنامه‌های اختتامیه، که هجدهم سپتامبر به ریاست شاهزاده مولای رشید از مراکش و کونیچیرو ماتسورا مدیرکل یونسکو برگزار شد، بازیگرانی همچون کلودیا کاردیناله، ماریسا برنسون (سفیران حسن نیت یونسکو) و ایزابل آجانی از جمله مهمانان مهمی بودند که در جمع چادر نشینان، وزیران، سیاستمداران و مقامات محلی حضور داشتند. مهمانان اروپایی، که برخی از آنها به مناسبت حضور در موسم تن تن لباس‌های صحرایی بر تن کرده بودند، از چادرهای مراسم که جنبه‌های زندگی عشایری را نمایش می‌دادند، دیدن می‌کردند. آماده کردن غذا، پارچه‌بافی، زین‌سازی و صنایع دستی دیگر، بازیهای مرسوم، ریش سفیدی قبیله‌ای، آموزش قرآن، روش‌های درمانی، از جمله دیدنی‌هایی بود که در معرض دید تماشاگران قرار داده شده بود.

آقای ماتسورا طی سخنانی اظهار کرد: «شواهد زنده فرهنگ‌های هنری و زبانی صحرایی که ما در موسم تن تن کشف می‌کنیم، درسی از دانش و خلاقیت است که باید از آن بسیار بیاموزیم». وی به مراکش برای تلاش‌هایش تبریک گفت و اظهار امیدواری کرد که مراکش جزو نخستین کشورهایی باشد که به پیمان ۲۰۰۳ یونسکو در حفاظت از میراث فرهنگی معنوی بپیوندند.

کتی نولان

آینده ارزش‌ها

جورج جی. اتاس، ارجون آپادویرای، محمد اركون، آدالبرتو بارتو، ژان بودریار، هلن بیژی، عزیزه بنانی، ژروم بنده، دنیس بمباردی، آندره براهیک، فی چونگ، ژاک دلور، ژاک دریدا، لرد متضاد دسای، سلیمان بشیر دینیه، تی‌یری گودن، نادین گوردیمر، ژان - ژرف گو، کلود اژژ، ریو ایچی ایدا، ژلیو ژلو، اکسل کان، پل کندی، ژولیا کریستوا، میشل مافسولی، ویکتور ماسوه، کوئیچیرو ماتسورا، اشیل مبییه، الیکیا امبوکولو، کاندیدو مندس، لوک مونتانیه، ادگار مورن، ساکیلوکو موفونه، توماس اودیامبو، ادواردو پورتلا، نیکلاس پرائتزوس، پل ریکور، جرمی ریفکین، فرانسیسکو ساگاستی، پی‌یر سانه، میشل سر، داریوش شایگان، پیتر اسلوتردیچک، راجر سو، ژاک تستار، ترین خوان توان، مصطفی کی. تولبا، آلن تورن، جیانی واتیمو، وولفانگ ولش، ادوارد او. ویلسن.

«آیا ما می‌توانیم در تعهد خود مبنی بر بینشی از یک برنامه جهانی که با چندگانگی میراث‌هایمان سازگار، و از تاریخ‌های درهم تنیده این میراث‌ها غنی باشد، استوار بمانیم؟» این یکی از سؤالات کلیدی مطرح شده در دومین مجموعه نوشته‌های برگزیده از همایش «گفت وگوهای قرن بیست و یکم» یونسکو است که توسط ژروم بنده، مدیر دفتر آینده‌نگری، فلسفه و علوم انسانی یونسکو و معاون مدیر کل یونسکو در بخش علوم اجتماعی، ترتیب داده شد.

این کتاب حدود ۵۰ تن از دانشمندان، محققان و متفکران سرشناس رشته‌های مختلف را گرد هم می‌آورد - کارشناسان حقوق، مردم‌شناسان، علمای فیزیک نجومی، مورخان، جامعه‌شناسان، زیست‌شناسان، متخصصان ژنتیک، زبان‌شناسان، نویسندگان، روانکاوان، و فیلسوفان - که همگی سعی دارند ارزش‌های فردا را پیش‌بینی و از نو تعریف کنند، و جهتی را که ممکن است این ارزش‌ها بشریت را به سوی آن رهنمون نمایند، مورد تأمل قرار دهند.

این کتاب، به چهار فصل تقسیم شده است: آینده ارزش‌ها، جهانی شدن، فناوریهای نو و فرهنگ؛ به سوی قراردادهای اجتماعی نو؛ علوم، دانش، و آینده‌نگری. هر یک از این بخش‌ها شامل مجموعه‌ای از مقالات مستقل است. اما این کتاب، از ارائه کردن رشته‌ای از مفاهیم درخشان فراتر است، زیرا منطق و ساختار خاص خود را دارد که فقط با در نظر گرفتن کل کتاب به عنوان یک مجموعه واحد مشخص می‌شود.

«آینده ارزش‌ها» همچنین نمونه درخشانی از ایفای نقش یونسکو به عنوان محملی برای مباحثات اخلاقی است. ژروم بنده در مقدمه کتاب می‌نویسد: «در آستانه قرن بیست و یکم، در زمانی که به نظر می‌رسد تلاش‌ها برای توسل دوباره به ارزش‌ها شکست خورده است - چه در ارتباط با طرح‌های انقلابی آزادی سیاسی یا خطر کردن در حوزه‌های نوسازی مفاهیم فلسفی، معنوی، عقیدتی، یا سیاسی؛ زمانی که برخی پیام‌آوران زوال و نابودی از فرا رسیدن «پس از بشریت» و چه بسا «غیر بشریت» خبر می‌دهند؛ زمانی که وقایع اسفبار، ما را از زمان و مکان خود جدا می‌سازند و فرضیه «پایان تاریخ» را از اعتبار ساقط می‌کنند؛ و زمانی که جوامع در جستجوی اصول اخلاقی نو بسیج شده‌اند، یونسکو نمی‌تواند از پرداختن به مسئله آینده ارزش‌ها از یک زاویه فلسفی آینده‌نگر شانه خالی کند.»

آینده ارزش‌ها

گفت وگوهای قرن بیست و یکم

تدوین از: ژروم بنده

۳۵۲ صفحه، ۲۰۰۴، شابک X - ۲۰۳۹۴۶ - ۳ - ۹۲

انتشارات یونسکو / نشر کتاب برگان

۲۱/۵ یورو

چالش آموزش بومی: عمل و دیدگاه‌ها

این کتاب، به توصیف چالش‌هایی می‌پردازد که هم ارائه‌دهندگان آموزش برای مردم بومی و هم خود جوامع بومی با آنها روبه‌رو هستند.

قسمت اول این مطالعه، تأملی بر چالش‌ها و موانع آموزش بومی، وضعیت مردم بومی در ارتباط با آموزش، وجوه قانونی و سیاسی موضوع، چشم‌اندازها و اهداف کلی است. قسمت دوم مجموعه معیارهایی را برای شناسایی نمونه‌های موفق آموزش کیفی برای اقوام بومی تعریف می‌کند و از بعضی تجارب مرتبط برای به تصویر کشیدن این معیارها بهره می‌برد. قسمت سوم، به معرفی مطالعات موردی درباره برنامه‌ها و طرح‌های ابتکاری آموزش کیفی در مناطق مختلف دنیا می‌پردازد. هدف از این کتاب، آشناسازی عمیق سیاست‌گذاران، محققان و افراد دیگری است که به نحوی درگیر ارائه آموزش هستند.

نوشته: لیندا کینگ و ساین شیلمن

۲۸۴ صفحه، قطع ۱۵/۵ × ۲۴ سانتیمتر

۲۰۰۴، شابک ۲ - ۱۰۳۹۳۴ - ۳ - ۹۲

۱۹/۸۰ یورو

انتشارات یونسکو

www.unesco.org/publishing

بسته اطلاعاتی مطالب یادگیری و تدریس یونسکو

این بسته اطلاعاتی شامل دو جلد: سیستم‌های فتو ولتائیک خورشیدی: راهنمای کارآموزی فتی و توسعه طرح فتو ولتائیک خورشیدی است.

هدف کلی این بسته اطلاعاتی، ارائه مطالب جامع کارآموزی برای ابداع، به کارگیری، پیاده‌سازی، اجرا، نظارت و ارزیابی، نگهداری مدیریتی و بازپروری سیستم‌های PV و نیز ارائه اطلاعات مفید برای پشتیبانی، آگاه‌سازی، ابتکار، سیاست گذاری و برنامه‌ریزی است. این بسته شامل پوشش جامع و کاملی از مطالب تخصصی، آموزشی و جغرافیایی است، و دوره کاملی را در سه سطح مربی، تکنیسین ارشد و تکنیسین میدانی برای استفاده از PV در برق‌رسانی به مناطق روستایی ارائه می‌کند.

این بسته اطلاعاتی، بر اساس تجارب کسب شده در منطقه اقیانوس آرام تهیه شده است، جایی که استفاده فتوولتائیک خورشیدی و برق‌رسانی روستایی برای اولین بار در دهه‌های ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ صورت پذیرفت.

توسعه طرح فتوولتائیک خورشیدی

بیشتر به عنوان متنی برای استفاده آموزگاران تهیه شده است که هم کتابچه راهنمایی برای تدریس فتی آنها باشد، و هم برای بحث در باب موضوعات گسترده‌تر مرتبط با توسعه طرح سیستم‌های PV به کار گرفته شود.

نوشته: هربرت ا. وید

۱۵۶ صفحه، قطع ۲۱×۲۷ سانتیمتر

۲۰۰۳، شابک ۲-۱۰۳۹۰۳-۳-۹۲

۱۶/۸۰ یورو

انتشارات یونسکو

از مجموعه انرژیهای تجدیدشدنی

سیستم‌های فتوولتائیک خورشیدی: راهنمای

کارآموزی فتی

شامل متون و تصاویر توصیفی و دقیق

نوشته: هربرت ا. وید

تصاویر از: گلوریامک گناهی

۱۲۴ صفحه، قطع افقی ۲۱×۲۷ سانتیمتر

شابک ۰-۱۰۳۹۰۴-۳-۹۲

۱۲/۸۰ یورو

انتشارات یونسکو

از مجموعه انرژیهای تجدیدشدنی

انرژی زمین گرمایی: به کارگیری و فناوری

شرحی اجمالی اما کامل از پدیده زمین گرمایی و بهره‌گیری از آن است. شامل یک معرفی جامع از ماهیت، طبقه‌بندی و توزیع منابع زمین گرمایی؛ تشریح تولید برق از طریق زمین گرمایی و مصارف غیربرقی آن؛ تحلیل تأثیر بالقوه به کارگیری انرژی زمین گرمایی بر محیط‌زیست و جنبه‌های اقتصادی - اجتماعی و مقرراتی آن. این کتاب، برای آن دسته از دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد رشته‌های مهندسی برق، مهندسی مکانیک و فیزیک که مایل اند اطلاعات بیشتری را در مورد کاربردهای زمین گرمایی کسب کنند، سودمند است.

گردآوری از: مری اچ. دیکسون و ماریو فنلی

۲۲۶ صفحه، قطع ۲۱×۲۷ سانتیمتر

۲۰۰۳، شابک ۶-۱۰۳۹۱۵-۳-۹۲

۲۴/۸۰ یورو

انتشارات یونسکو

از مجموعه انرژیهای تجدیدشدنی

سم‌زدایی نوری

این کتاب به دو بخش تقسیم شده است، قسمت اول به نظریه و مبانی آلودگی‌زدایی آب‌ها از طریق انرژی خورشیدی می‌پردازد و خواننده را برای قسمت دوم آن که کاربردهای عملی و مهندسی سیستم‌های مربوط به روند کار را مورد بررسی قرار می‌دهد، آماده می‌کند. با آنکه این کتاب برای استفاده دانشجویان دانشگاه‌ها و رشته‌های کارشناسی ارشد طراحی شده است، همه کارشناسان و تکنیسین‌ها می‌توانند از مطالعه آن استفاده ببرند. همه موضوع‌های کتاب به تفصیل و با موشکافی علمی و همراه با مجموعه متنوعی از تصاویر و نمودارها ارائه می‌شوند.

گردآوری از: ژولیان بلانکو گالوز و سیکستو مالاتو رودریگز

۲۰۸ صفحه، قطع ۲۱×۲۷ سانتیمتر

۲۰۰۳، شابک ۴-۱۰۳۹۱۶-۳-۹۲

۲۴/۸۰ یورو

انتشارات یونسکو

از مجموعه انرژیهای تجدید شدنی

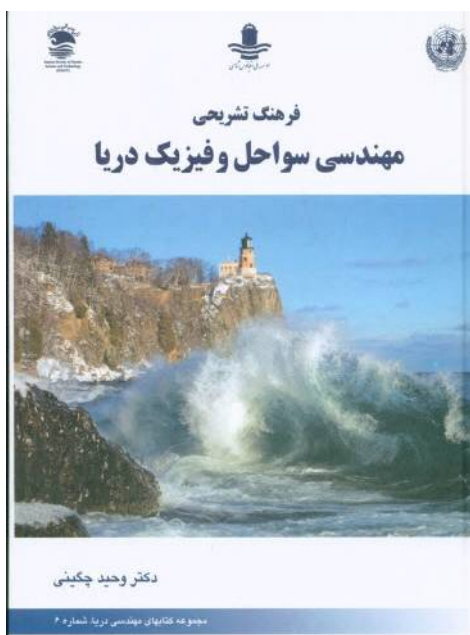
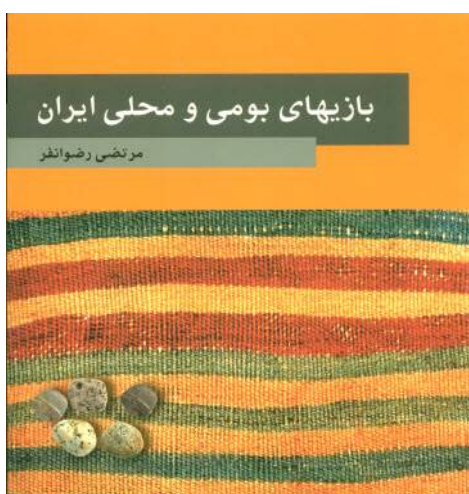
مادران و کودکان
از : والدو گویاسامین (۱۹۱۹ - ۱۹۹۹)
۶ × ۴/۷۲ متر

دیوار نگاره‌ای از والدو گویاسامین، که در سال ۱۹۹۳ از سوی اکوادور به یونسکو هدیه شد، زینت‌بخش راهرو ورودی اتاق هیئت‌مدیره اجرایی سازمان است. در ۱۹۷۲، این هنرمند اکوادوری (۱۹۱۹ - ۱۹۹۹) سبک خود را با این کلام توصیف کرد: «برای نیم قرن، چنان نقاشی کردم که گویی در اوج درماندگی می‌گریستم، و شیون و زاری من، افزون بر همه آن زاریهای دیگری شد که بیانگر خواری و تشویش دوران ماست.»

پیام یونسکو

مرکز انتشارات کمیسیون ملی
یونسکو در ایران منتشر کرده است

- صاحب امتیاز: وزارت علوم ، تحقیقات و فناوری -
کمیسیون ملی یونسکو در ایران
- مدیر مسئول: دکتر محمد رضا سعید آبادی
- سردبیر: فریده پورهادی
- مترجم: کتایون خلیلی
- پشتیبان آی - تی : مهندس نازنین صادقی
- مسئول هماهنگی : لیلا افاضل
- ویراستار فنی : مهر ناز پیروز نیک
- بازیابی متن : فخرالشریعه باز افکن
- حروفچینی : لیلا جوادی
- طراح گرافیک: کیمیا ملکی
- پشتیبان صحافی : محسن اسماعیل زاده
- صحافی : چاپ دیجیتال شنگرف
- چاپ : ادارهٔ اعلام وصول

نشانی : تهران - خیابان میرداماد - روبهروی مسجد الغدیر
خیابان شهید حساری - کوچه یکم - پلاک ۱۵
کد پستی : ۱۵۴۸۹۴۶۱۱۱ ، تلفن : ۲۲۲۷۹۸۸۵ -
۲۲۲۵۰۸۹۰

نشانی سایت: www.irunesco.org
پست الکترونیکی: unesco.iran@gmail.com